

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Tarih: 10.02.2018
Sayı: 36

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

24/06/2004 tarihli ve 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu'nda değişiklik yapılması hakkında kanun teklifi ve gerekçesi ekte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımızla arz ederiz.

Dr. Murat EMİR
Ankara Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI		
Tall Komisyon	Adalet. - İçişleri - Turizm, Orman ve Köylükleri	
Esas Komisyon	Çevre	
Tarih:	10 Ekim 2013	Esas No: 2/815

TBMM KANUNLAR ve KARARLAR BŞK. LİĞİ
19 Temmuz 2018
Numara:

EDİSİYE
AKTARILMIŞTIR

TBMM GENEL EVRAK
19 Temmuz 2018
No. 320930

HAYVANLARI KORUMA KANUNU'NDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

GENEL GEREKÇE :

Hayvanlara yapılan kötü muamele ve cezaların etkisiz kalması nedeniyle, toplum vicdanının yaralandığı bir gerçektir. Mevcut 5199 sayılı yasanın hükümleri etkisiz kalmıştır. Kanunun, her şeyden önce adının değiştirilmesi gerekmektedir. Çünkü asıl olan, tüm canlıların, hukuken "haklarının" olduğunu kabul etmektir. Hak, hukuk düzeni tarafından korunan menfaat demektir. Bu kanun teklifi ile öncelikle onların haklarının güvence altına alınması amaçlanmaktadır. Yasanın özü savunmasız tüm canlıların doğasından kaynaklanan yaşamsal, bedensel ve özgürlük haklarının korunarak yasal teminat altına alınmasıdır. Bu sebeple yasanın adındaki koruma ifadesinin korunması, yasanın adına hayvan hakları ifadesi eklenmesi yasanın tüm ruhunu yansıtacak bir ada sahip olmasını sağlayacaktır. Hak olmadan hukukun tesis edilmesinin imkânsızlığı göz önüne alındığında asıl olanın tüm canlıların yaşamdan kaynaklanan doğal hakları olduğunun kabul edilmesi gerekir. Öncelikle hayvanların yaşam hakları yasada kendisini bulmalı, bu hakkı tanımlaması ve yasanın adının da "Hayvan Haklarını Koruma Kanunu" şeklinde yeniden düzenlenmesi gereklidir. Tüm kanunun ruhu, her bir maddeye ve düşünülen gerekçeye nüfuz etmelidir. Onların haklarının var olduğunu kabul ederek, kanun değişikliğini ele almamız, tüm kanunu bu bakış açısı ile kabul etmemiz gerekir. Aslında, bu değişiklik hayvan hakları konusunda reform niteliğindeki "zihniyet değişikliğinin" de ilk adımı olacaktır.

15 Ekim 1978 tarihine Paris'te UNESCO binasında 'Evrensel Hayvan Hakları Beyannamesi' kabul edilmiştir. Burada bahsedilen hak, insanların sahip olmuş olduğu hak ve fiil ehliyetine yaklaşan ya da onunla eşit olan bir hak değildir. Ancak hayvanların eşya ya da mal olarak kabul edilmediği tüm uluslararası literatürde ve doktrinde büyük çoğunlukla kabul edilmektedir.

Tüm hayvanların haklarının var olduğunun kabul edilmesi ile kanunu uygulayacak olan merciiler de olaya haklar açısından yaklaşacak ve "hukuken zedelenen bir hakkın korunması" bakış açısı ile kanun yorumlanacaktır. Unutulmaması gereken husus; burada savunulan hakkın, bir kısım hayvan severin hakkının değil, hayvanların hakkı olduğudur. Alman Medeni Kanununun 90. maddesine de eklendiği ve kabul edildiği üzere, "hayvanlar bir eşya ya da mal değildir." Bu kanun ile hayvan severlere karşı bile hayvanların haklarının savunulacağı esası kabul edilmelidir.

Bu kanunun temel işlevi ve temas etmek istediği husus, hayvanların haklarının olduğu kadar hayvanlara karşı bu haklara uyulmaması, haklarına tecavüz edilmesi, istismar edilmeleri karşısında, cebir ve şiddete maruz kalmaları nedeniyle, yani onlara karşı (artık kabahat değil) suç işlenmesi durumunda, bu kanunun getireceği yaptırımları da belirlemek olmalıdır. Sadece onları korumak için yapılacak eşgüdüm ve denetim yeterli değildir. Bu kanunun asıl amacı, bu yükümlülükleri yerine getirmeyen ve hayvan haklarına tecavüz eden kişilere karşı caydırıcı tedbirler koyabilmek, ciddi yaptırımlar düzenleyebilmek olmalıdır. Kanun içeriğinde suçtan bahsetmemek ve cezaların sadece idari para cezası olarak kalması nedeniyle hiç de caydırıcı özellik taşıyamaması, kanunun ruhuna aykırı düşer ve kanunun büyük eksikliğidir.

Bir diğer deyişle, bu kanun ve ilgili diğer mevzuat uyarınca, hayvan haklarını ihmal edenler olarak, gerekli yükümlülüklerini yerine getirmeyenlerin, denetimleri usulüne

yapmayanların, işbirliği sağlamayanların, hayvanların haklarına tecavüz eden ya da bu haklarını istismar edenlerin, gerçek ya da tüzel kişi olsun, hayvanlara karşı suç işlemiş olduklarını kabul etmek gerekir. Kanunda, anılan değişiklikler doğrultusunda kapsamlı bir değişiklik yapılmasının zamanı gelmiştir hatta geçmektedir.

MADDE GEREKÇELERİ:

MADDE 1: Kanunun, her şeyden önce adının değiştirilmesi gerekmektedir. Çünkü asıl olan, tüm canlıların, hukuken “haklarının” olduğunu kabul etmektir. Hak, hukuk düzeni tarafından korunan menfaat demektir.

MADDE 2: Hayvanların etolojik ve ekolojik ihtiyaçlarının var olmadığı bir ortamda, hayvan haklarının olamayacağı açık ve nettir. Bu sebeple, yasa maddesi değiştirilerek kanunun ruhuna uygun olarak amacı genişletilmiştir.

MADDE 3: Kanunun yayınlandığı 24.06.2004 tarihinden bu yana kanunun ilgili maddelerindeki cezai hükümlerin Kabahatler Kanunu hükümleri niteliğinde olması, kanunun hayvanlara karşı işlenen suçlarda caydırıcı niteliğinin olamamasının başlıca sebebidir. Bu nedenle kapsam maddesinde suç ifadesine yer verilmiş ve hayvanların yaşam alanlarına karşı işlenen suçlar da kapsama dâhil edilmiştir. Kanunun kapsamını ve amacını açıklayan 2. maddede de; “hayvanlara karşı işlenen suçlar” kısmının belirtilmesi, özellikle gereklidir. Kanun her ne kadar Kabahatler Kanunu hükümlerine tabi olsa da, bu yasa değişikliği teklifi ile öncelikle bu kanunun kabahatler kapsamından çıkarılıp ‘suçlar’ kapsamı altında değerlendirilmesi arzu edilmektedir. Toplumdaki genel beklenti de, hayvanlara karşı işlenen fiillerin kabahat değil bilakis suç olarak değerlendirilmesi ve en azından bu fiili işleyen kişinin sabıkasına bu suçun işlenmesi yönündedir. Zaten Kanunun mevcut kapsamı da; sadece sınırlama, denetim ve yükümlülükler olmayıp aynı zamanda hayvan haklarına karşı işlenen suçları da içermektedir.

MADDE 4: Güçten düşmüş hayvan, sadece binek ve yük hayvanı olarak algılanmamalıdır. Evde beslenen her çeşit süs hayvanı ya da evcil hayvan da doğanın kaçınılmaz gerçeği olarak güçten düşebilir. Kaldı ki maddeye göre, bu hayvanları barındıkları yerlerden tahliye etmek ya da tahliyeye zorlamak suçtur. Dolayısıyla, yaşlanma ya da sakatlanmanın, doğanın bir gerçeği olduğunu kabul etmek, bunun sadece binek ve yük hayvanları için geçerli olamayacağını aslında tüm hayvanların başına gelebilecek çok doğal bir olgu olduğunu temel prensip olarak kabul etmek gerekir. Bu nedenle, işbu cümlelerin madde metnine eklenmesi, tüm hayvanların yaşam boyu hakları olduğunu da kabul etmekle eş değerdir. Kanunun yapılma tekniğinin de kendi içindeki diğer maddeler ile uyumlu olması gerekir.

5199 sayılı kanunun tanımlar bölümünde “hayvan barınağı” tanımlanmamasına rağmen, bu kavramın ileriki madde değişikliklerinde de bu şekliyle geçtiği görülecektir. Bu kanunun uygulama yönetmeliği de hayvan barınağı yerine hayvan bakımevi kavramı üzerinde durur. Uygulamada hayvan bakımevleri birer sağlık ocağı, veterinerlik ofisi, klinik hatta rehabilitasyon merkezi olarak çalışması gerekirken, bu merkezler, maalesef insanlar tarafından terk edilmiş bir çok sağlıklı kedi ve köpeğin bulunduğu, “hayvan barınağı” adı altında çok kötü şartların mevcut olduğu ve adeta bu hayvanların yaşamaya mahkum edildiği, mekanlar haline dönüşmüştür.

Hâlbuki hayvan bakımevine gelen tüm hayvanların tedavilerinin yapıldığı birer küçük hastane olması, asıldır. Hayvan barınağı olarak algılandığında, hem buraya gelen yardıma ve bakıma muhtaç hayvanlar gerekli faydayı göremeyecek hem de insanlar hayvan bakımevlerine sahipli köpeklerini bırakmak konusunda teşvik edilecektir. Bakımevi müessesinin yardıma muhtaç hayvanlar için uzun yıllar hizmet etmesi gereken yerler olması düşünülürken “hayvan barınağı” kavramının kesinlikle en kısa zamanda kaldırılması hayata bu şekliyle geçirilmemesi asıldır. Hayvan barınağı kavramı, bu haliyle kaldığı süre

geçici hayvanseverlik hissine kapılan insanlar tarafından da 'nasıl olsa Devlet onlara bakar' zihniyetiyle, hayvanların terki teşvik edilecektir. Çünkü hayvan barınakları, aşırı yoğunluktan ve var olma amacının dışında kullanılmaktan; adeta birer ölüm kampı, hayvanların adeta zorlukla yaşamaya mahkûm edildiği, zorla nefes aldıkları, gözlerden ırak birer işkence merkezi haline gelmiştir. Dolayısıyla, "Hayvan bakımevi" kavramının, kanuna tanım olarak intikali, hayvan haklarının korunduğu merkezler olması açısından zorunludur.

Hayvan bakımevi adı altındaki merkezler sahipsiz ve güçten düşmüş hayvanların yaşamsal ihtiyaçlarının karşılandığı, tıbbi yardım alabildikleri, çevreye uyumsuz bireylerin diğerlerine zarar vermesinin engellenerek rehabilite edildikleri, yapılabiliyorsa sahiplendirildikleri merkezlerdir. Oysa sağlam hayvanlar dahi bu hayvan barınağı adı verilen ölüm kamplarında ölüme mahkûm edilmektedir. Sonuç olarak kanunun ruhuna uygun olarak hayvan barınakları, sadece bakıma muhtaç sahipsiz ve güçten düşmüş hayvanların bakımevi olarak biçimlendirilmelidir.

Teknolojinin getirdiği olanaklar sayesinde, hayvanların hem sağlığının korunması hem sahibinin belirlenmesi, daha da önemlisi insan ve doğa sağlığı açısından yapılması gereken tıbbi tedavi ve aşılarının zamanında yapılması ve denetlenmesi açısından, tüm hayvanların çok basit bir yöntemle işaretlenmesi, asıldır. Bu pratik olarak tüm hayvanların, gerekli tedaviyi, ne zaman, nasıl aldıkları hususu dışında, hangi hayvanın kimin sorumluluğunda olduğuna dair de çok kuvvetli kanıttır. Böylelikle, ülke genelindeki her tür sahipli hayvan kayıt altına alınmış olacaktır. Ayrıca, bu kişiler annenin veya yavrularının sağlığını tehlikeye atmamak için gerekli anatomik, fizyolojik ve davranış karakteristikleri ile ilgili önlemleri almakla da yükümlü olmalıdır.

Ayrıca, uygulanan işaretleme işlemi hayvana acı vermemelidir. Hayvanlara acı, eziyet ve ıstırap çektirecek her türlü uygulamadan kaçınmak, bu kanunun özünün gereğidir. Bu nedenle, hayvanları kimliklendirip kayıt altına alırken daha az acı verecek bir yöntem olan mikroçip yöntemine radikal bir geçiş yapmak gerekir.

Özellikle salgın hastalıklar çıkması halinde ilk müdahalenin yapıldığı ya da güçten düşmüş ve bakıma muhtaç hayvanların tedavilerinin gerçekleştiği, özellikle bu kanunun 6. maddesinde belirtilen kısırlaştırmalarının, il hayvanları koruma kurulunun denetiminde yapıldığı veterinerlik hizmet merkezlerinin, olması gerekmektedir. Herhangi bir bulaşıcı hastalık bulunduran ya da bulundurma muhtemel olan diğer hayvanlara ve insanlara bulaştırma tehlikesi bulunduğu süreç içerisinde ihtiyaçlarının karşılandığı ve diğer hayvanlardan ayrı tutulduğu yerlere ihtiyaç bulunmaktadır. Bu yerlerde söz konusu hayvanlar geçici olarak barındırılmalıdır. Hayvan sağlığının, müşahede merkezleri olmadan ve bilimsel veterinerlik hizmeti alınmadan sağlanması mümkün değildir. Hatta insanlara bulaşıcı hastalıkların geçmesinin engellenmesinde de, ilk kararı alacak ve hayvanları gerekirse uzunca bir süre karantina altında tutacak, bu süre içinde bakımlarını sağlayacak veteriner hekimlerden ve yeterli personelden oluşacak merkezlerin olması, kanun koyucu tarafından belirtilmiş ancak tanımlar kısmında bu husus unutulmuştur. O nedenle, "müşahede merkezi" kavramının, tanımlar kısmına eklenmesini, uygun görüyoruz. Bu merkezin çalışma esasları, Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikte ayrıntılı olarak belirtilecektir.

Bir varlık, haklarını savunmaya ne denli az muktedirse, bunu onun adına yapmak, bir diğer varlığın üzerine düşen sorumluluk o denli büyüktür. Bu anlamda onların savunmasız olduğunu düşündüğümüz andan itibaren korunmaları gerekliliği de ortaya çıkar. Bu kanunun hazırlanma gayelerinden en önemlisi hayvanların insanlar tarafından gördükleri eziyetlerin önüne geçmektir.

geçebilmek ve zaten var olan haklarını savunurken hayvanlar adına onların sesi olabilmektir. Kanuna hayvan tanımını getirirken hissetme yetisi, kendine ait bir yaşamı ve korunmaya olan ihtiyacını göz önünde bulundurmak gereklidir. Eşitlik ilkesine göre temel unsur, söz konusu varlığın çıkarları her ne ise bu çıkarların göz önünde bulundurulmasıdır. Temel eşitlik ilkesi, eşit muameleyi değil eşit önemsenmeyi gerekli kılar. Hissetme yetisi başkalarının menfaatlerini göz önünde bulundurma konusunda savunulacak en önemli unsurdur.

MADDE 5: Hukukta, ilkelerden çok, “haklar” önemlidir. Dolayısıyla, ilkelerden çok hayvanların haklarının sayılması, bu haklara uymamanın yaptırımları ve bu hakların, kanun koyucu ve uygulayıcılar tarafından kabul edilmesi, esastır. Madde başlığındaki “ilkeler” teriminin kaldırılarak, “haklar” şeklinde değiştirilmesi gerektiğini, düşünüyoruz.

Bu maddede eksik kalan en önemli cümle, hayvanların yaşam haklarının olmaması ve onlar için en büyük tehlikeyi arz eden ve bu kanun kapsamında da defalarca yaptırımları ile belirlenen, insanların taksirle ya da çoğu zaman bilerek ve isteyerek işledikleri suç unsuru teşkil eden müessir fiillere, maruz kalmalarıdır. Bu kötü niyetli davranışların en başında, insanlar tarafından hayvanların işkence, eziyet ve kötü muamele görmeleri gelmektedir. Hayvanlar, işkenceye maruz kalsalar da, eziyet görseler de, sakat bırakılsalar da, sadist hareketlere maruz kalsalar da, tecavüz edilip organları parçalansa da, üzerine benzin dökülüp yakılsa da, bütün bunlara rağmen yaşamı bir şekilde her nasılsa devam eden bu hayvanların, yaşam hakları da bir şekilde devam etmektedir. Kanun metninde eksik kalan “yaşam hakkının” bu ek cümle ile tamamlanması gerekir.

1990 yılında, Alman Medeni Kanununun 90. maddesinin son fıkrasında yapılan değişiklikle, hayvanların bir eşya olmadığı, sonradan eklenmiştir. Birçok kanunumuzun temel aldığı İsviçre ve Alman Medeni Kanunundaki bu değişikliğin, bizim hayvan hakları yasasına da özellikle derç edilmesi gerekmektedir. İnsanların yaşayan tüm canlılara karşı, çektikleri acıyı hafifletmek ya da engellemek gibi ahlaki bir yükümlülüğü vardır. Acı çeken bir canlının acısını önemsememek, hiçbir ahlaka sığmaz. Burada söz konusu olan evcil ya da süs hayvanı değil ayırım yapmaksızın bütün hayvanlardır. Bu sebeple kapsam genişletilerek tüm hayvanlar olarak değiştirilmiştir.

Değişiklikle “hak” kelimesinin girmesi ile madde metni, kanunun adına ve ruhuna uygun hale getirilmiştir. Suç işlendiğinde ya da gerekli önleyici kolluk görevinin yerine getirilmesi gerektiğinde, ilgili kurumlar ya da kamu idareleri, “görev alanlarına girmediği” gerekçesi ile konuyla ilgilenmemektedirler. Sorumluluğun ve denetimin, kanunla açık bırakıldığı durumlarda, ya da ihtilaf halinde, ilgili ve yetkili idari bir makam, başvurulacak bir merkez ya da bu merkezin denetlediği kurumlar belirli olmamakta, sorumluluk paylaşılmamaktadır. Dolayısıyla, kanun koyucunun bu önemli görevi, öncelikle o bölgenin en büyük mülki amirine vermesi kabul edilmelidir. Zaten Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin bir kanunu olan 5199 sayılı kanunun da, uygulanmasını ve korunmasını sağlamak, bu konu ile ilgili gerekli denetimleri yapmak, öncelikle o bölgedeki en büyük mülki amirin sorumluluğunu ve denetimini gerektiriyor olmalıdır. Öte yandan, 5199 sayılı Kanunun 18. maddesinde de açıklandığı üzere, mülki amirlere, görevlerinin yapılmasında en büyük desteği, gönüllü kişiler verecektir. Yoksa tek başına mülki amirlerin, bu görevin altından kalkması, zaten beklenemez. Dolayısıyla, bu ek cümlelerin, muhakkak kanunun bu kısmına eklenmesi, gerekli detaylı düzenlemelerin ise yönetmelikte belirlenmesi gerekir.

Hayvanların haklarının korunması açısından, ülkemizde çalışan birçok gönüllü, hayvan hakları için çalışmaktadır. Bu görevin tamamıyla Devletin kurumlarına ya da idarecilerine

bırakılması, beklenemez. Devletin ilgili kurumlarının tek başına böyle ağır bir yükün altında kalkması da beklenemez. Tüm dünyada bu çeşit çalışmalarda, gönüllüler yerel yönetimlerle işbirliği yaparlar. Nitekim kanun koyucu, 5199 sayılı Kanunun 18. maddesinde buna değinmiştir.

Gönüllü kurumlar ve kişiler olmadan tam anlamıyla ne eş güdüm sağlanabilir ne de sorunlar çözümlenebilir. Yerel idari makamlar ile gönüllü gerçek ve tüzel kişilerin işbirliği içinde çalışması, maddi desteğin tam olarak sağlanması, problemlere bilimsel ve akılcı çözümlerin üretilmesi, ne gönüllülerin ne de Devletin tek başına yapabileceği bir iştir. Dolayısıyla, birlikte yapılacak çalışmalar, karşılaşılabilecek sorunların asgariye indirilmesini sağlayacak, kısırlaştırma, aşılama, itlafın önüne geçme gibi durumlarda, gönüllülere, Devlet kurumlarının şart olan tam desteği sağlanacaktır. Nitekim uygulamada da, bu konuda, gönüllülerle işbirliği sağlayan bölgeler başarılı olmuş, bu konuda önyargılı olan, gönüllülerin desteğini istemeyen ya da sadece Devletin bir şeyler yapmaya çalıştığı ve gönüllülerin çalışmalara yardım etmediği bölgeler, ilerleme kaydedememiştir. Bu maddeye eklenecek bu fıkra, aslında 5199 sayılı Kanunun 18. maddesini teyit eder nitelikte olacak ve kanun içinde uyum olmasını sağlayacaktır.

MADDE 6: Ülkemizde, maalesef, her isteyen, her hangi bir yeterliğe sahip olmadan, ülkedeki “ilkel hayvan bakımevi” gerçeklerini ve terkedilen hayvan sayısını bilmeden geçici bir hevesle, çok kolay hayvan sahibi olabilmektedir. Ev hayvanları üzerinde yaratılan talep sonucu oluşan ticari ekonomik hacim, genellikle geçici bir hevesle “pet shop”lardan alınan ya da yurda ekonomik düzeyi düşük yabancı turistler tarafından kaçak olarak sokulan hayvanlardan temin edilmektedir.

Kısa bir süre sonra, bu heveslerini satın alarak tatmin eden insanlar, bu defa, bu hayvanları, hayvan koruma derneklerine, hayvan bakımevlerine ya da rahat barınabilsinler diye ılıman iklimi olan bölgelere rahatlıkla terk edebilmekte, arkasından doğabilecek sağlık sorunlarını, çevre ve hijyen problemlerini, hayvanların trafik kazaları sonucu sakat kalmalarını, hayvan bakım evlerinin kapasitesinin dolmasını ve bunlara maddi desteğin zaten az olması nedeniyle gerekli bakımlarının sağlanamaması gerçeğini, bu durumun gelebileceği vahim boyutu öngörememektedir.

Bu problemi yaratan bazı hayvan severler, bu bilince sahip değildirler. Evcil hayvan sahiplenmenin eğitimini almadan ve bu eğitimin gerektirdiği sorumluluğu taşıyamayan, bir kimsenin, evcil hayvan sahiplenmemesi gerekmektedir. Verilen eğitim sonucu yeterli görülenlere bu belgenin verilmesi halinde bir derecede olsa, bu korkunç ticaretin, kontrolsüz hayvan üretiminin ve kaçak ithalatın önüne geçilebilecek, hayvanların haklarının korunması o derece rahat olacak, hayvanlar üzerinden ticari istismar kısmen de olsa zaman içinde azalacaktır. Bu fıkranın uygulanabilmesi için 5 yıllık geçiş süresi öngörülmüştür. Öte yandan, hayvan bakımevi adı verilen yerlerde tutulan tüm sahipsiz hayvanlar, bu yerlere geldikten sonra kayıt altına alınıp belediye adına kayıtları yapıldıktan sonra, artık İdari makamlar, hayvan bakımevleri içinde gizli itlaf yapamayacak ya da bu hayvanların gelişigüzel bakımsızlıktan ölmesi halinde sorumluluktan kurtulamayacaklardır.

Genetik bozuklukların, yavrulara geçmesi neticesinde yeni doğan birçok hayvan acı çekmekte ve uyutulmak zorunda kalınmaktadır. Hâlbuki veteriner hekimlerce yapılacak tetkiklerle, bunların önüne geçmek mümkündür. Bunun dışında, ticari kazanç hırsıyla, hayvanın sağlık durumunun uygun olup olmadığına bakılmaksızın, yeterli ara verilmeden, 5199

sık doğum yaptırılarak hayvanların bitip tükenmesine ve hatta ölümüne sebebiyet verilmesine engel olmak istenmiş bu nedenle ilgili düzenleme yapılmıştır.

5199 sayılı Kanun ile getirilen bu madde, hayvan severlerin hakkını savunuyormuş gibi görünse de aslında bakıma muhtaç, terk edilmesi halinde doğal ortamında yaşamayacak hayvanların haklarını belirtmektedir. Uygulamada, maalesef, toplu yaşam mekânlarında, bireyler arasında çok farklı konularda çıkan ihtilaflar, mahkemelerde bu konuda hiçbir kusuru olmayan hayvanların neden olduğu gerekçesine kadar gelip dayanmaktadır. Örneğin; ömrünün sonuna gelmiş yaşlı bir ev hayvanının yaşadığı ortamdan tahliyesine, dışarı bırakıldıklarında toplu olarak zehirlenmelerine, belediyeler tarafından zorla toplanarak hayvan bakımevi adı verilen işkence merkezlerine götürülmesine neden olmaktadır. Apartman yönetim planlarındaki mutlak yasak, yasadan daha üstün tutulmaktadır. Hâlbuki doğal yaşama ortamını, zaten insan yüzünden terk etmek zorunda kalan evcilleşmiş ve bir şekilde barınmaya başlamış hayvanların daha sonradan tekrar sokaklara, hayvan bakımevlerine salınması, hukuken korunamaz.

5199 sayılı Kanun, bunu ilke olarak sağlamıştır. Fakat uygulamada, değişik konularda ihtilaflı olan kimselerin, sırf hayvan sahibini ızzar etmek için hayvanları, mahkeme kararı alarak evden tahliye zorladıkları görülmektedir. Aradaki ihtilaf başka bir konudan doğmuş olsa bile, suçlu hayvanlar gösterilmektedir. Oysa burada hakkı zedelenen, istismara uğrayan belki bakıma muhtaç ya da sakat, diyet ihtiyacı olan, böbrek hastalığı olan bir hayvandır. Bunun yıllar sonra tekrar sokağa atılmasını, bu kanun himaye etmez. Öte yandan 15.7.2003 tarihli "Ev Hayvanlarının Korunmasına Dair Avrupa Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkındaki Kanun" TBMM'de kabul edilmiş ve Resmi Gazete'de yayınlanmıştır.

Diğer deyişle, 1982 Anayasasının 90'ıncı maddesine göre, uluslararası sözleşmeler, kanun hükmündedir. Türkiye, zaten ev hayvanlarının korunmasını, kanun ile kabul etmiştir. Bunun aksine olarak özellikle bakıma muhtaç, doğaya uyum sağlaması beklenemeyecek hayvanların tahliyesi yönünde onları terk etmeye zorlamak, kanunlara aykırıdır. Kaldı ki 5199 sayılı Kanun da, böyle bir işlem yapan, hayvanlarını terk eden kişilere de ceza yaptırımını getirmiştir. Kanunun kendi içinde ve diğer kanunlar arasında uyum içinde olması, hukuk tekniği açısından gerek şarttır. Hele özel sözleşmeler ile bu kanunun aksine sözleşmeler yapmak ve bunların geçerliğini kanunlardan öncelikli olarak görmek, hukuka tamamiyle aykırıdır. Bu nedenle, ilgili cümlelerin, kanuna özellikle eklenmesi, bu maddenin lafzından öte ruhunu da belirtmek açısından, kanunu uygulayacak olan mercilere, kanun gerekçesini okurken de yol gösterecektir.

Öte yandan, tüm sahiplendirmelerin, mikroçip yöntemi ile kayıt altına alınması gereklidir. Böylece tüm hayvanların kontrollü olarak üremesi, hastalıklarının ve sahiplerinin takip edilmesi açısından büyük kolaylık sağlanacaktır. Uzun vadede, sahipsiz hayvan dahi sokaklarda kalmayacaktır. Bunun denetiminin, en büyük mülki amir denetimi altında olması gerekir. Yıllar önce apartman yönetim planlarına koyulmuş ev hayvanı beslenemez yasak hükmü ile rahatsızlık vermeyen ev hayvanları da mahkeme kararı ile tahliye edilmeye çalışılmaktadır. Uyuşmazlık komşular arasında başka konulardan kaynaklansa, hatta hayvan hiç rahatsızlık vermese bile hayvan beslemek bahane edilerek tahliye yolu açılmaktadır. Bu yasak hüküm sonucu ev ve süs hayvanları sokaklara ve hayvan bakımevlerine terke zorlanmakta ya da hayvan sahipleri mecburen bu yolla evlerini terk etmeye mecbur kalmaktadır. Oysa rahatsızlık vermediği bilirkşi raporu ya da mahkeme kararı ile tespit edilen bir hayvanın durup dururken böyle bir yasak madde nedeniyle tahliye edilmesi bahanesi olmamalıdır. Durum mahkeme tarafından tespit edilmelidir.

MADDE 7: Bir ilçemizde, Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu yasa kapsamında belirtilen bir hastalık görüldüğü takdirde derhal o bölgeden sorumlu olan belediye veteriner işleri müdürü ve belediye başkanı hakkında, Türk Ceza Kanunu uyarınca gerekli tedbirleri zamanında almadığı ve/veya toplum sağlığını tehdit eden hastalığın yayılmasına neden olduğu için görev ihmali nedeni ile haklarında resen soruşturma açılması amacıyla, ilgili maddenin sonuna bu ibare eklenmiştir.

MADDE 8: Veteriner hekimlik mesleği insan ve hayvan sağlığının korunmasını hedef almış, ticari olmayan bir meslektir. Ancak zaman zaman bu mesleğin saygın kimliğini ticari kazançlara alet etmek isteyen ya da isteyebilecek kötü niyetli kişiler olabilir. Veteriner hekimlik mesleğinin icra kuralları ile uzaktan yakından ilişkisi olmayan, kaçak, hasta hayvan satışı, hayvanların olumsuz koşullarda barındırılması, hayvanlara zarar verecek ürünlerin hayvanlara yedirilmesi veya uygulanmasına, aracılık edilen ortamlar oluşabilmekte, hayvanlar bu sebeple hastalanmakta, kötü şartlara maruz kalmakta ve acı çekmektedirler. Kanunun amacına uygun olarak bu madde eklenmiştir.

Bir hayvanın, kendi sağlık nedeni, tıbbi müdahaleyi gerektiriyorsa, bu yasak kapsamına girmemelidir. Yanlış ve eksik bir anlamaya yer vermemek için bu cümlelerin eklenmesini uygun görüyoruz. Kısırlaştırma, özellikle hayvan nüfusunun kontrol altına alınabilmesi ve onların yaşam kalitelerinin daha iyi olabilmesi açısından şarttır. Zaten bu kanun da bunu teşvik etmektedir. Dolayısıyla, yasak işlemler kapsamında, özellikle "kısırlaştırma" istisna tutulmalıdır. Hayvanlara büyük acı, ıstırap, korku veren tıbbî, ticarî ve bilimsel deneylerin yerine alternatif yöntemlerin kullanılması esastır. Hayvanlar üzerinde deneyler, ülkemizde de maalesef, hiçbir kurulun izni alınmadan geliştiği güzel, hatta Devlet kurumlarında bile yapılmaktadır. Oysa dünyada, deneylerden önce alternatif farklı yöntemler üzerinde öncelikle durulmakta, eğer sonuca alternatif yöntemlerle ulaşılabilirse deneyden vazgeçilmektedir. Deney yapılması kaçınılmaz ise hayvanın deney sonrası organlarının eksik kalması ya da deney sonrası bu suretle ağrı, acı ve bedensel zararların ortaya çıkması halinde, deneye maruz kalan hayvanların sonradan bakımlarının yapılmadığı gözlemlenmektedir.

Hâlbuki bilimsel deneye maruz kalan hayvanların bile deney sonrası tedavilerinin büyük bir özenle yapılması gerekmektedir. Amaç, deney sonucu bilimsel bir veri almak ve bu veriyi, insanlığın ve tüm canlıların yararına kullanmak olmalı, kesinlikle bu yolla hayvan itlafi yapmak ya da bilimsel araştırma sonucu hayvanları, acı ve işkenceye terk etmek olmamalıdır. Evrensel Hayvan Hakları Beyannamesinin 2. maddesine göre bütün hayvanlar, saygı görme hakkına sahiptir. İnsanlar, bu hakkı çiğneyerek onları sömüremez. Bilgilerini, hayvanların hizmetine sunmakla görevlidirler. Bütün hayvanların gözetilme, bakılma ve korunma hakları vardır. Öte yandan, etik kurul içinde bulunması istenen sivil toplum örgütü üyesinin kim olacağı, mevcut yönetmelikte müphem kalmıştır. Bu kişinin, muhakkak bir veteriner hekim ve o bölgedeki baro tarafından tayin edilmiş bir hukukçunun bulunması etik kurulu daha bilimsel ve inisiyatifli çalışmaya teşvik edecek, denetim mekanizması daha uygun çalışacaktır. Nitekim uygulamada yasanın açık bu maddesi nedeniyle bu yola başvurulmaktadır. Ayrıca yetki hayvan hakları ve onların yaşam hakkı söz konusu olduğundan tarım bakanlığından Orman ve Su İşleri Bakanlığına verilmelidir.

MADDE 9: Hayvanlara büyük acı, ıstırap, korku veren tıbbî, ticarî ve bilimsel deneylerin yerine alternatif yöntemlerin kullanılması esastır. Hayvanlar üzerinde deneyler, ülkemizde de maalesef, hiçbir kurulun izni alınmadan geliştiği güzel, hatta Devlet kurumlarında bile yapılmaktadır. Oysa dünyada, deneylerden önce alternatif farklı yöntemler üzerinde öncelikle durulmakta, eğer sonuca alternatif yöntemlerle ulaşılabilirse deneyden vazgeçilmektedir. Deney yapılması kaçınılmaz ise hayvanın deney sonrası organlarının eksik kalması ya da deney sonrası bu suretle ağrı, acı ve bedensel zararların ortaya çıkması halinde, deneye maruz kalan hayvanların sonradan bakımlarının yapılmadığı gözlemlenmektedir.

durulmakta, eğer sonuca alternatif yöntemlerle ulaşılabilirse deneyden vazgeçilmektedir. Deney yapılması kaçınılmaz ise hayvanın deney sonrası organlarının eksik kalması ya da deney sonrası bu suretle ağrı, acı ve bedensel zararların ortaya çıkması halinde, deneye maruz kalan hayvanların sonradan bakımlarının yapılmadığı gözlemlenmektedir. Hâlbuki bilimsel deneye maruz kalan hayvanların bile deney sonrası tedavilerinin büyük bir özenle yapılması gerekmektedir. Amaç, deney sonucu bilimsel bir veri almak ve bu veriyi, insanlığın ve tüm canlıların yararına kullanmak olmalı, kesinlikle bu yolla hayvan itlafı yapmak ya da bilimsel araştırma sonucu hayvanları, acı ve işkenceye terk etmek olmamalıdır. Evrensel Hayvan Hakları Beyannamesinin 2. maddesine göre bütün hayvanlar, saygı görme hakkına sahiptir. İnsanlar, bu hakkı çiğneyerek onları sömüremez. Bilgilerini, hayvanların hizmetine sunmakla görevlidirler. Bütün hayvanların gözetilme, bakılma ve korunma hakları vardır. Öte yandan, etik kurul içinde bulunması istenen sivil toplum örgütü üyesinin kim olacağı, mevcut yönetmelikte müphem kalmıştır. Bu kişinin, muhakkak bir veteriner hekim ve o bölgedeki baro tarafından tayin edilmiş bir hukukçunun bulunması etik kurulu daha bilimsel ve inisiyatifli çalışmaya teşvik edecek, denetim mekanizması daha uygun çalışacaktır. Nitekim uygulamada yasanın açık bu maddesi nedeniyle bu yola başvurulmaktadır. Bu madde mevcut yasadan tamamen çıkartılmalıdır.

MADDE 10: Türkiye’de, kontrolsüz olarak hayvan satışlarının son yıllarda artması ve insanların geçici heves olarak bu hayvanları önce alıp sonra terk etmesi, özellikle kedi ve köpek popülasyonunun kontrolsüz olarak artmasına neden olmuştur. Hayvan bakımevi denilen yerlerin çoğu, terk edilmiş veya bunlardan dolayı üremiş cins hayvanlar ile doludur. Bataklık, kaynağında kurutulmadığı sürece, ne hayvan bakımevi denilen ölüm kampları sona erecektir, ne de kısırlaştırma ile bu sorun engellenebilecektir. O nedenle, ruhsat almak, çok sıkı şartlara ve yüksek bedellere bağlanmalı, bir ilçe sınırı içinde gereğinden fazla pet shop açılmamalı, buradan gelecek paralar yine hayvan refahı için kullanılmalıdır. İnternet üzerinden yaygınlaşan hayvan satışları, kesinlikle yasaklanmalı, dolayısıyla, kaçak olarak bu işlemi yapanların, bu işten kazanç sağlayanların önü de, bu sınırlı denetimlerle kesilmelidir. Sokaklarında bu kadar hayvan olan bir ülkenin, üretim çiftliklerinin, ‘pet-shop’ların ve internet üzerinden hayvan pazarlanmalarının önü kesinlikle kesilmelidir.

Hayvanların, sadece anatomik ve fizyolojik davranışları değil aynı zamanda psikolojik davranışları da alınacak önlemler arasında olmalıdır. Bilimsel metotlar arasında, hayvan psikolojisi de artık yer edinmiştir. Üniversitelerde, bu konu ile ilgili araştırmalar yapılmakta, bilimsel çalışmalar düzenlenmektedir. Öte yandan, ev ve süs hayvanı satış yerlerinde (pet-shop adı verilen yerlerde) sergilenen hayvanlar için de asgari barınma koşulları, sıkı denetimlere tabi tutulmalı, ruhsatsız olarak her isteyen, bu ticaretle uğraşması engellenmelidir. İl Çevre Müdürlükleri tarafından bu denetimler sıkı bir şekilde yapılmaz ise evcil hayvan satışı ve daha sonradan bunların sokaklara terki ve hayvan bakım evlerinin içinden çıkılmaz sorunlarla başa kalması, engellenemez bir son olacaktır. Bu kanun maddesine aykırı hareket, ciddi yaptırımlara bağlanmalı, ruhsat iptaline kadar gidilebilecek cezai işleme tabi tutulmalıdır. Bununla ilgili düzenleme, cezai yaptırımlar kısmındadır.

MADDE 11: Hiçbir hayvan, doğal kapasitesini veya gücünü aşacak şekilde veya yaralanmasına, gereksiz acı çekmesine veya bunalıma girmesine neden olacak yöntemlerle eğitilemez. Hele ki, bir hayvanın gücünü aştığı açıkça görülen fiillere zorlanamaması, hayvan haklarına saygının bir gereğidir. Bir hayvanı, başka bir canlı hayvan üzerinde şiddet için alıştırıp eğitmek ya da üzerinde şiddet denemek, yasak olmalıdır. Hayvanlar, eğitim ya da başka nedenler altında kumar amacı için ekonomik çıkarlara alet olmamalıdır. Her türlü hayvan güreşi hayvan hakkı ihlali olup yasa metninden kaldırılmalıdır.

MADDE 12: Hangi amaçla olursa olsun, gösteri veya yandaşlarını etkileme ya da kendi üzerine övgü toplama amaçlı hayvan kesilmesi, hayvan hakları ile bağdaştırılamaz. Ayrıca mezbahalarda ciddi acı çeken çiftlik hayvanları için acısız kesim çıkarılacak yönetmeliklerle teşvik edilmelidir.

MADDE 13: Zorunlu öldürme hallerinde dahi, uyuşturma başta olmak üzere en az acı veren yöntemlerin kullanılması esastır. Kaldı ki, son yıllarda, üniversitelerimizde, bilimsel olarak çalışmalar yapılmakta, özellikle Kurban Bayramı zamanında kesimler en az acı veren yöntem ile yapılmaktadır. Hayvanın acı çekmeden öldürülmesi için; ya bilincin derhal kaybına ve ölüme neden olacak veya derin bir genel anestezi uygulaması ile başlayıp, kesin ve net bir ölüme neden olacak şekilde sonuçlandırılacak bir yöntem seçilmesi esas alınmalıdır.

Bu kanunun temeli, hayvanlara yaşam hakkı vermek olduğuna göre, bir hayvanın canının alınması gibi hassas olan bir hususun, insan ve kamuoyu vicdanına en uyan şekilde olması, ince detayların düşünülerek, en acısız şekilde gerçekleşmesini sağlamak gerekir. İnsan gıdası olarak faydalanılacak hayvanlar da korunmalıdır. Dişi hayvanlar erkeklerle göre doğum olayından ötürü, yaşamları boyunca daha fazla acı çektikleri için, yaşam sürelerinin de uzun olması hakkına sahip olmalıdırlar. Bu sebeple, üreme yetenekleri doğal yollarla sona erinceye kadar kesilmemelidirler. Kuzu, oğlak, buzağı ve benzeri, yavrulu veya gebe/dişi hayvanın yansıra, ülkemizde sayısı çok azalmış bulunan deve kesimi de kesinlikle yasaklanmalıdır. Onların da uygun koşullarda bakılmalarını sağlayacak, acemilerin ve çocuk yaştakilerin ellerine bıçak alarak hayvan kurban etmesini engelleyecek maddeler eklenmelidir. Şu halde, 'Bütün hayvanlar eşit doğar ve bu kanun hükümleri çerçevesinde, yaşama hakkına sahiptir' hakkını kabul etmek, temel dayanak olarak almak yeterlidir; istisna belirtmeye gerek yoktur. Özetle, kurban bayramı zamanında, törenlerde, adak kesimlerinde, bu kesim işlemi, hayvana saygı duyulabilecek ve ona en az acı veren yöntem ile yapılmalı, acısız kesim yapmak için özel ve kamuya ait kurumlar teşvik edilmeli, bu konuda eğitim verilmelidir. Öte yandan, gerek 3872 sayılı Çevre Kanunu gerekse sağlık ve hijyen koşulları nedeniyle, öldürme işleminden sorumlu kişi, hayvanın kesin olarak öldüğünden emin olmadan hayvanın ölüsünü ortadan kaldıramaz.

MADDE 14: Kanunda belirtilecek yöntemler dışında hangi amaçla olursa olsun, hayvan öldürmenin suç olduğu, hem 5199 sayılı Kanun ile hem de Türk Ceza Kanunu ile kabul edilmiştir. Dolayısıyla zabitanın ya da belediye veteriner işleri müdürünün, en fazla kullandığı, özellikle sokak hayvanlarını "itlaf ve zehirlemek" yöntemleri de, yukarıda sayılan maddelere yasak olarak eklenmelidir. Çünkü uygulamada, en fazla karşılaşılan yöntem, örf ve adetlerimizde hiç yeri olmayan, hayvanlara can çekistirerek, toplu olarak ve üstelik kamuoyunun antipatisini çekerek yapılan toplu kıyım şeklinde gerçekleştirilen öldürmelerdir. Ayrıca, yasak olan hayvan öldürme metotlarına, birçok yöntem daha eklemek mümkündür. Burada yazılmadığı için; döverek, zehirleyerek, vurarak, kumar oynatmak maksadıyla hayvanları birbirine öldürterek hatta keskin bir cisim kullanarak, kafeslerde aç bırakarak, dondurarak öldürmek, serbest statüsünde olacaktır ki bu son derece sakıncalıdır. Burada önemli olan, kanunun lafzından çok ruhunun temas ettiği husustur. Ne şekilde olursa olsun, hayvanları, bu ve sayılan benzeri yöntemlerle öldürmek, asıl amacı hayvan hakları olan bu kanunun, kapsamı ve hayvan haklarının varlığı ile bağdaşmaz.

MADDE 15: Pratikte ayrıca hayvana en fazla kötü muameleyi, bizzat hayvan sahibinin yaptığı durumlar da vardır. Kendi hayvanına 5199 sayılı yasa kapsamında sayılan kötü muameleyi yapan sözde hayvan severler yapmaktadır. Bu kişilerin, gelişmiş

olduğu gibi hayvan sahiplenmesi, en az on yıl boyunca yasaklanmalı, soruşturma re'sen savcılık tarafından yapılmalı, kötü durumda olduğu tespit edilen hayvanlara, Orman ve Su İşleri müdürlüğü tarafından değil, doğrudan mahkeme tarafından el konulmalı, mahkeme tarafından yargılama yapılmalı ve böyle bir suç için çevre müdürlüğünün makbuz kesip tahsilat yapması ile fail bu durumdan sıyrılamamalıdır. Cezaların yaptırımı caydırıcı olmalı herkes kolay kolay bu şekilde hayvan sahibi olamamalıdır.

MADDE 16: "haklarını" kelimesi, giriş bölümünde arz ettiğimiz ve gerekçelendirdiğimiz üzere, kanun içinde terminoloji açısından tutarlı olmak için bu maddeye eklenmelidir.

MADDE 17: Komisyonlardaki kişileri, hayvan hakları konusunda bilgilendirecek ve kendisine danışılacak bir avukatın muhakkak bu toplantılarda olması, alınacak ve uygulanacak kararların, hukukiliği bakımından önem taşımaktadır. Son zamanlarda, barolarda hayvan hakları ile ilgili komisyonlar kurulmaktadır.

MADDE 18: "haklarını/haklarının" kelimesi, giriş bölümünde belirtilen ve gerekçelendirildiği üzere, kanun içinde terminoloji açısından tutarlı olmak için bu maddeye de eklenmelidir.

MADDE 19: "haklarını/haklarının" kelimesi, giriş bölümünde belirtilen ve gerekçelendirildiği üzere, kanun içinde terminoloji açısından tutarlı olmak için bu maddeye de eklenmelidir.

MADDE 20: "haklarını/haklarının" kelimesi, giriş bölümünde belirtilen ve gerekçelendirildiği üzere, kanun içinde terminoloji açısından tutarlı olmak için bu maddeye de eklenmelidir.

Ayrıca halen yürürlükte bulunan ve Resmi Gazete'de, 03 Temmuz 2004 tarihinde yayınlanarak yürürlüğe giren Orman ve Su İşleri Bakanlığınca çıkarılan "Fahri Av Müfettişlerinin Seçimi, Eğitimi, Görev ve Yetkileri ile Çalışma Esas ve Usullerine Dair Yönetmelik" ile İçişleri Bakanlığı tarafından 09 Ekim 2005 Tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan "İl Özel İdaresi ve Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım Yönetmeliği", bu kanuna dair çıkarılacak yönetmelikle, hem uyum içinde olmalı hem de bu yönetmeliklerin çıkmasında tutarlılık olması açısından aynı etki derecesinde olmalıdır. Çünkü adı geçen yönetmeliklerde, kaçak avcılığa karşı mücadele için Bakanlık; gönüllü müfettişleri devreye sokmuş ve bunların yetkilerinin Orman ve Su İşleri Bakanlığınca verileceğini, sivil vatandaşların da Devletin eksik kaldığı bu görevde yardımcı olabileceğini, gönüllü kişilerin yerel idarelerle eşgüdüm içinde çalışabileceğini bildirmiştir. Aynı şekilde, hayvanların haklarını savunan sivil toplum örgütünde çalışan birçok kişiye de bu yetkinin verilmesi, bu kanunun uygulanmasında ortaya çıkabilecek boşlukların, gönüllülerce doldurulmasında, icra makamlarına yardımcı olacaktır. Çünkü tek başına, kamu otoritelerinin, bu kanun kapsamında suç işleyen faili yakalamaları mümkün değildir. Bu konuda bahsi geçen yönetmelikler, kanun koyucuya yol göstermeli, 5199 sayılı kanunun 18. maddesine göre çıkarılacak yönetmelik gönüllülere de suçun failini tespit ve hatta faile tıpkı Fahri Av Müfettişlerinin Seçimi, Eğitimi, Görev ve Yetkileri ile Çalışma Esas ve Usullerine Dair Yönetmelik'te olduğu gibi faili savcılığa ya da ilgili birimlere bildirme konusunda tam yetkili olmalıdır.

MADDE 21: "haklarını/haklarının" kelimesi, giriş bölümünde belirtilen gerekçelendirildiği üzere, kanun içinde terminoloji açısından tutarlı olmak için bu maddeye de eklenmelidir.

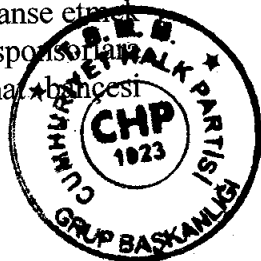
MADDE 22: Bilindiği üzere Yasada, Ev ve Süs hayvanları sahipli hayvanlar olarak tanımlandığından yasanın ruhuna uygun olarak değiştirilmiştir. Sahipli hayvanın, mali açıdan, yasa ile desteklenmesi, belirli bir menfaate hizmet etmemektedir. Oysaki sokaktaki sähipsiz hayvanın, mali desteğe ihtiyacı, inkâr edilemez bir gerçektir. 5199 sayılı Kanunun mevcut halinde önemli bir gelir kaynağı olarak yer alan hayvanlar üzerinden para kazananlardan tahsil edilecek paylar kaldırılmış ve tüm mali yük, Orman ve Su İşleri Bakanlığı'nın zaten kısıtlı olan bütçesine yıkılmıştır. Bu değişikliğin neden yapılmış olduğu açıktır. Bu değişiklik, bugüne kadarki uygulamanın aksine, artık hayvanlar üzerinden elde edilen gelirden yine hayvanlar için pay almayı düzenlemiştir. Bu gelirler; hayvanların korunma ve bakımını üstlenenlerin standartlarını belirleyerek, kurmak zorunda oldukları bakım evlerinde, müşahede merkezlerinde kullanılmak üzere barındırılan hayvan sayısı ölçüt alınarak, geri dönüşümsüz, destek amaçlı dağıtılmalıdır. Veterinerlere tahsisat ayrılmalı, altyapı çalışmaları tamamlanmalıdır. Maddi kaynak olmadığı sürece, bakanlıkların ya da yerel yönetimlerin tek başına bu işle başa çıkmaları mümkün değildir. Derneklerin ve vakıfların sahip oldukları bakım evleri, yine barındırılan hayvan sayısı baz alınarak, çalışanlarının giderleri, araçlarının yakıtı, temel büro ihtiyaçları, nakdi ve ayni (gıda, ilaç, tıbbi malzeme, araç gereç) yardımlarla karşılanacak şekilde, geri dönüşümsüz olarak desteklenmelidir.

MADDE 23: Eğitici yayın saatleri yetersiz olup artırılmıştır. Bu yasanın temelde işleyebilmesi, özellikle çocuklara ve yetişkinlere, eğitim programlarının verilmesi ile mümkündür. Uygulamada yaptırımların az olması nedeniyle, çoğu televizyon veya radyo kanalı, bu tür yayınlar yapmamakta ya da yapıyorlarsa da yayın saatlerini, izlenme oranının en düşük olduğu zaman dilimleri arasından seçmektedirler. Oysa her gün, 30 saniye boyunca, izlenme oranı en yüksek saatte verilecek küçük yayın, hayvan sevgisinin aşılmasında tüm topluma doğru mesajlar verecektir.

MADDE 24: Trafik kazasına uğrayan sokak ya da sahipli hayvanlara çarpanların, bu hükmün gereğini yerine getirmeleri için yaptırımının da muhakkak idari para cezası ile birlikte yine trafik suçu ile bağlantılı olması gerekir. Gerekli tedaviyi yaptırmayanların, trafik sicilinde, durumun belgelenmesi gerekir. Bu durum, kanunun cezalar bölümünde de açıklanmıştır. Sadece para cezası, mali durumu iyi olan kişiler için bir yaptırım oluşturmayacaktır. Tedaviden kaçan kişinin, ehliyetine bir yıl süre ile el konulması, kanunun işlerliğini sağlayacak, kazaya uğramış hayvanın can çekişerek ölmesine ya da ömrü boyunca bir bakımevinde yaşamasına neden olmayacaktır.

MADDE 25: Gerçekçi ve objektif olmak gerekirse, Türkiye'deki mevcut Hayvanat Bahçeleri, gerek yer açısından gerekse bakım şartları açısından insani ve ahlaki olmayan koşullarda olup vicdanları zorlayan bir hapishane halindedir. Bu yerler, Hayvanat Bahçesi olmaktan ziyade, doğada yaşaması gereken hayvanların, demir parmaklıklar arkasında beton odacıklara hapsedildikleri adeta yaşamaya mahkûm edildikleri bir hapishane haline dönüşmüştür. Bu haliyle, ne çocuklara eğitim verilebilir, ne insanlara doğa sevgisi aşılanabilir ne de orada çalışan idari görevlilere karşı sempati beslenebilir. Her gelen bilinçli çocuk buradan ağlayarak ve üzülerek çıkmaktadır. Hayvanat bahçesi işletmek, maliyetli olduğu kadar sorumluluk isteyen külfetli bir iştir.

İşkence merkezi haline gelmiş, yıllardır devam edegelen bu uygulamanın, bir an önce sona erdirilmesi şu an için daha faydalıdır. Çünkü hiçbir yerel yönetim, buraları finanse etmek için yeterli kaynak ayırmamaktadır. Tüm dünyada bile hayvanat bahçeleri büyük sponsorların rağmen hep zarar eden yerlerdir. O nedenle, her ilde de muhakkak hayvanat bahçesi

kurulmasına, gerek olmadığını düşünüyoruz. Hayvanat Bahçeleri ile ilgili yapılması gerekenler, idare tarafından yerine getirilmemekte, Hayvanların etolojik özelliklerine aykırı ortamlar idare eliyle yaratılmakta, yasalar kâğıt üzerinde kalmakta, zaman geçtikçe de oradaki canlar daha çok zarar görmektedir. Hayvan sevgisi aşılacak diye, doğada özgürce yaşayan bu hayvanları demir parmaklıklar ya da doğal ortamlarına aykırı alanlar arkasındaki bölgelerde hapsedme hakkımız yoktur. Bu bahçeleri ziyaret edenler, ayrıldıklarında hayvan sevgisinden daha çok, bir acıma ve insanoğlunun hayvana karşı yapmış olduğu bu büyük zulmü düşünerek ayrılmaktadırlar. Türkiye'nin yaşamış olduğu ekonomik gerçekler de göz önünde bulundurulduğunda, buralara uzun vadede dahi kaynak aktarılmasının zor olduğu, inkâr edilemez bir gerçektir. İşkence merkezine dönüşmüş bu yerlerin, tamamen kapatılarak birer "botanik park" olarak çalıştırılmasının, doğa sevgisinin aşılması açısından da daha uygun olacağı kanısındayız.

MADDE 26: Bakanlık, gerek gördüğünde, her türlü yasaklama ve kısıtlamayı, özellikle ithalatın kontrolsüz olması nedeniyle alabilmelidir. Nitekim bu kanunun Geçici 3. maddesinde de, ithalatın, bu kanunun çıkmasından itibaren yasaklanması öngörülmüştür.

MADDE 27: "haklarını/haklarının" kelimesi, giriş bölümünde belirtilen ve gerekçelendirildiği üzere, kanun içinde terminoloji açısından tutarlı olmak için bu maddeye de eklenmelidir.

MADDE 28: Bu kanun, her ne kadar düzenlemiş olduğu yaptırımlarla Kabahatler Kanunu olarak kabul edilmiş ise de, hayvanların da eziyet görmeme haklarının olduğu, dünyadaki tüm ülkelerde ve modern hukukta kabul edilmekte ve hayvanlara karşı işlenen suçlar, artık "kabahat" olarak değerlendirilmemektedir. Cezanın, "iki yıl asgari" olarak belirlenmesinin nedeni, ceza infaz yasalarımıza göre fiili olarak hapiste kalmanın alt limitinin iki yıl olarak belirlenmesinden kaynaklanmaktadır.

Kanunlar arasında, hem uyum olması hem de hukukta bir zihniyetin yavaş yavaş ülkemizde de değişmesi, uluslararası sözleşmelerle dahi Türkiye'nin bunu kabul etmesi ile özellikle 6. madde kapsamına giren suçların, idari para cezası yerine hapis cezasına çevrilmesi, yani hayvanlara karşı her türlü eziyetin kabahat olarak değil de suç olarak kabul edilmesi esastır. Bir diğer değişle bu hükümle, sanık, sonuçta yine para cezasına mahkûm olacaktır ancak bu defa mahkûm olduğu suç, idari para cezası değil, sabıka kaydına da işlenecek adli para cezası şeklinde olacaktır. Genel kanun ve özel kanun açısından hem tutarlılık olması hem de cezanın yaptırımının kısmen daha etkili olması ve suçun bir daha işlenmemesi açısından, hayvan haklarını bu madde kapsamında ihlal edenlerin idari para cezası ile sorumlu olması, toplum tarafından da artık kabul edilmemektedir.

Bu madde ile yaptırım olarak artırılmış idari para cezası ile birlikte bu hastanelerin lisanlarının da Bakanlıkça kaldırılmasına karar verilmelidir. Aynı kanun maddesini, bir kez daha ihlal eden veterinerin ruhsatının ise iptal edilmesi, caydırıcı olması açısından uygun olduğu düşünülmektedir. Çünkü burada söz konusu olan hayvan türünün yok olması gibi doğal dengeyi bozucu çok önemli bir suçtur. Bu fiili işleyen veterinerin, öncelikle bir yıl süre ile çalışma ruhsatının askıya alınması, tekrarı halinde ise tamamen ruhsatının iptal edilmesi gereklidir. Amacı, hayvan üzerinde yapılan deney sonucu elde edilen bilimsel veriyi tüm canlıların yararına kullanmaktır. Bilimsel olmayan metotlarla hayvanlara işkence çektirilmesi, canlarının yakılması, onlara ıstırap çektirilmesi yoluyla deney yapılması, aslında bu kanunun kapsamına göre hayvan haklarına tecavüzdür ve suç olarak kabul edilir. Türk Ceza kanunu orantılı olması için aynı oranda hapis cezası uygun görülmüştür. Bu deneyi yapan kişi

veteriner ise ruhsatının öncelikle bir yıl boyunca iptali, tekrarında ise tamamen iptal edilmesi gerekir. Bu eyleme karışan diğer kişilere de, 4 aydan 3 yıla kadar hapis cezası verilmesi gerekir. Ayrıca verilecek idari para cezasının miktarı da, cezanın caydırıcılığı bakımından artırılmıştır.

Hayvan kaçakçılığının teşvikinde en önemli sorunlardan birisi, hayvan sağlığı koşullarına uymayan “pet-shop” adında çalışan işletmelerdir. Bu işletmeler, satmış oldukları yavru hayvanları hem faturasız, hem menşei şahadetnamesiz hem de aşıları olmaksızın sağlık sorunları ile birlikte satmakta, sonradan da sorumluluk kabul etmemektedirler. Çoğu, denetimsiz olan ve yüksek kar marjları ile çalışan bu yerler, aslında insan sağlığını da tehdit eden bu hayvanların satışını, yaptırımların ve denetimlerin etkisiz olması nedeniyle, istedikleri gibi yapabilmektedirler. Hayvanlar, bulundukları kafeslere sığmamakta, çoğu zaman maliyetleri artmasın diye almaları gereken besin, su gibi temel ihtiyaçları karşılanmamakta, sağlıklı olmayan daracık ortamlarda tutulmakta, belirli bir süre sonra kafeslere sığmayınca da sokaklara bırakılarak tekrar sokak hayvanı popülasyonunun artmasına neden olunmaktadır. Bu nedenle, gerekli tedbirleri almayan bu işletme sahiplerine, hem idari para cezası verilmesi, hem gerekiyorsa hapis cezası verilmesi, hem de bir daha bu işle iştigal etmemeleri için ruhsatlarının iptal edilmesi gerekir. Bu yaptırımlar, özellikle hayvanları, kumar, eğlence ve gösteri amaçlı dövüştürenlere, onların haklarını ihlal edip tecavüze uğratanlara, onlar üzerinden haksız kazanç sağlayan kişilere karşı verilen idari para cezalarını kapsayacağından ve bu işi kumar amaçlı ya da zevk için yapanlara karşı etkisinin, daha da caydırıcı olması açısından para cezalarının bir misli artırılmış, özellikle bu işi kumar oynatarak ya da gösteri amacıyla yaparak ekonomik çıkar sağlayanlara ise hapis cezası öngörülmüştür.

Dini amaç ve et hayvanı olarak tüketim amacı dışında bir amaçla hayvan kesmek ve kesim hayvanı statüsü dışındaki herhangi bir hayvanı kurban etmek veya kesmek, yasak olarak düzenlenmiştir. Türk örf ve adetlerine göre, bu hayvanları (at, eşek, kedi, köpek, vs.) kesmek ve tüketim amacı olarak topluma sunmak toplumsal infial yaratacak niteliktedir. Dolayısıyla, idari para cezasının artırılması gerekir. Bu maddenin uygulanması, bu kanunun 28. maddesinin k fıkrasının uygulanmasına da hâle getirmemeli, şüpheli, aynı zamanda bu maddeden dolayı da ceza almalıdır. Hayvanların da eziyet görmeme haklarının olduğu, dünyadaki tüm modern hukuk sistemlerinde kabul edilmekle birlikte hayvanlara karşı işlenen suçlar artık “kabahat” olarak değerlendirilmemektedir. Bu nedenle, idari para cezası yerine, alt limiti bir yıl olan hapis cezası öngörülmüştür. Bu kanunun temeli, hayvanlara yaşam hakkı vermek olduğuna göre, bir hayvanın canının alınması gibi hassas olan bir hususun, kamuoyu vicdanına en uygun şekilde olması, bu işin en acısız şekilde gerçekleşmesinin sağlanması gerekir. Gerekçesi net olarak 13. madde de açıklandığı üzere, bu maddeye karşı aykırı davranışların da idari para cezalarının artırılması uygun görülmüştür.

Hayvanlara, kasıtlı olarak kötü davranmanın, acımasız ve zalimce işlem yapmanın, hayvanları dövmenin, aç ve susuz bırakmanın, aşırı soğuğa ve/veya sığağa maruz bırakmanın, bakımlarını ihmal etmenin, fiziksel ve psikolojik acı çektirmenin cezası, idari para cezası olamaz. Bu kanunun kimi hükümleri, Kabahatler Kanunu çerçevesi içinde değerlendirilse de değişen toplum dinamikleri, kamuoyunun artık tüm canlılara karşı daha duyarlı olmasını getirmiş, cezaların daha etkili olmasını gerektirmiştir. Burada bahsi geçen suç, hayvanlara karşı hukukta tanımlanan “kötü muamele” olmayıp; onlara, kanun koyucunun da belirttiği gibi acımasızca davranılması, insan olmanın getirdiği güç ve ayrıcalık kullanılarak işlenmesi, edilmesidir. Hayvanların bir bakımevinde sorumluluğunu üstlenen belediye, veteriner işleri müdürü ve eğer varsa özel şirket yetkilileri de, aynı kapsam içinde sorumludur.

Hayvanların da eziyet görmeme haklarının olduğu, dünyadaki tüm modern hukuk sistemlerinde kabul edilmekle birlikte hayvanlara karşı işlenen suçlar “kabahat” olarak değil, SUÇ olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca, ekonomik gücü yerinde olan birisine verilebilecek bir para cezası, kimi zaman teşvik anlamına bile gelebilecektir. Kaldı ki, mevcut TCK 151/2 maddesi, sahipli hayvanın öldürülmesi halinde, 4 aydan 3 yıla kadar hapis cezası düzenlemiştir. Kanun koyucunun, hapis cezasının alt sınırını, 4 ay olarak belirlemesinin nedeni; büyük olasılıkla, bu cezanın ön ödeme ile geçirilememesi ve sanığın işlemiş olduğu bu suçun, muhakkak sabıkasına işlenmesi olmalıdır. Buradaki yasa değişikliği teklifi ile aynı anda uyumlu olarak TCK 151/2 maddesinin de değiştirilmesi gerekir. Aynı şekilde bu teklife eklenen 14/a maddesine göre (kendi hayvanına eziyet yapan kişiye de) bu yasadaki diğer maddelerle uyumlu olmak üzere, hapis ve adli para cezası verilmesi gerekir. İşlenen fiil kabahat olmayıp cürüm olması, savcılık ve mahkemelerin resen görev alanlarında değerlendirilmesini ve failin de buna göre yargılanmasını icap eder.

Yayın organlarının, aynı zamanda eğitim kuşaklarında hayvan ve doğa sevgisi aşılacak programlara yer vermemeleri ya da bunlara, izlenme oranı çok düşük yayın saatlerinde yer vermeleri, özellikle milyon dolarlarla ifade edilen bütçeleri elinde bulunduran çoğu şirket için burada belirlenen cezai yaptırım, çok semboliktir, hiçbir yaptırımı ya da caydırıcılığı yoktur. Bu nedenle, idari para cezasının daha makul düzeye çıkarılması gerekir. Üç uyarıya rağmen, ‘prime time’da ya da normal sürelerde, yasanın aradığı yayını yapmayan televizyon ya da radyolara hem para cezasının verilmesi hem de yasada belirtilen süre çerçevesinde, ‘prime time’larda RTÜK’ün belirleyeceği hayvan ve doğa sevgisi ile ilgili yayınların yapılmasının sağlanması gerekir. Ceza olarak alınan bedeller, hayvanların refahı, kısırlaştırılması gibi konularda kullanılmak üzere Orman ve Su İşleri Bakanlığına aktarılır.

Bir hayvanı trafik kazası sonucu yaralayıp bakımını yaptırmayarak onun ölümüne sebep olan kişinin, trafik kaydına muhakkak işlediği suçun cezasının işlenmesi, trafikte bulunan sürücülerin, daha hassas olmasını, hayvanlara bir “mal” olarak değil de “can” olarak bakmasının gerekliliğindendir. Bu kanun değişikliğinin en büyük amaçlarından birisi, yurda kaçak olarak giren, özellikle de yurtdışına kontrolsüz olarak çıkartılan ve nereye gittiği tam olarak bilinmeyen sokak hayvanlarının, kaçak ve kontrolsüz ticaretini engellemektir. Bu durum detaylı olarak özellikle Geçici 3. maddede gerekçelendirilmiş ve teklif maddesi haline getirilmiştir. Her ne kadar idari para cezaları, hukukta düzenlenmiş bir çeşit yaptırım olsa da hayvan haklarına karşı işlenen suçların cezasının, para cezası olması, bu kanunun yaptırımının olmaması anlamına gelir. Çünkü ekonomik gücü yerinde olan birisine verilebilecek bir para cezası, kimi zaman teşvik anlamına bile gelecektir. Kaldı ki mevcut TCK 151/2 maddesi ile sahipli hayvanın öldürülmesi halinde, 4 aydan 3 yıla kadar hapis cezası düzenlenmiştir. Kanun koyucunun, hapis cezasının alt sınırını, 4 ay olarak belirlemesinin nedeni, büyük olasılıkla, bu cezanın ön ödeme ile geçirilememesini ve sanığın işlemiş olduğu bu suçun sabıkasına muhakkak işlenmesini sağlamak olmalıdır.

Bu suçların kovuşturulması resen cumhuriyet savcılıklarınca yapıлып sonuçlandırılmalıdır. Suçun takibi, şikâyeteye bağlı olmamalıdır. Suç duyurusunda, suçtan zarar görenlerin olduğu gibi, durumu bizzat gören kişiler ile il hayvan ve haklarını koruma kurulları ve bu konuda çalışan vakıf - dernekler de suç duyurusunda bulunabilmelidir. Mağdur olan hayvan sahibi, şikâyetinden vazgeçtiği takdirde, zarar gören taraf ve ülke genelindeki hayvanları koruma dernekleri, diledikleri takdirde bu davalara müdahale edebilir ve katılabilmelidir.

MADDE 29: Hayvan haklarına karşı işlenen suçlar, kişiler tarafından olabildiği gibi kamu otoritesindeki yetkisini kullanan tüzel kişiler ya da orada çalışan görevli kişiler tarafından da haksız ve hukuka aykırı bir biçimde kullanılabilir. Hayvan hakları; eğer bu kişiler ya da azmettirenler tarafından her ne şekilde olursa olsun ihlal edilirse, verilecek cezalar bir misli oranında artırılmıştır.

MADDE 30: 4915 sayılı Kara Avcılığı Kanunu, 5696 sayılı Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Kanunu, 4631 sayılı Hayvan Islahı Kanunu ile 1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu'nun hükümlerinin saklı tutulması uygundur.

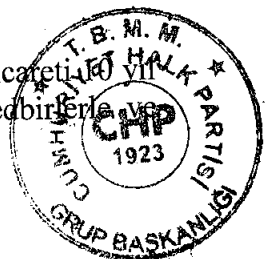
GEÇİCİ MADDE 1: Bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren hayvanların kullanıldığı kara ve su sirkleri ile yunus parklarının kurulması veya işletilmesi yasaktır. Mevcut işletmeler hayvan sayısını artırma, yeni şube açma gibi yollarla kapasite artırımına gidemez, üretim yapamaz, Bakanlığın izni olmadan işletme hakkını devredemez. Bu işletmelerin hayvan refahına uygun olarak faaliyet göstermesini sağlayacak kriterler bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren 6 ay içinde ilgili kuruluşların görüşü alınarak Bakanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenmesi uygundur.

GEÇİCİ MADDE 2: İlgili yönetmelikler bir an önce hazırlanmalı ve yürürlüğe girmelidir.

GEÇİCİ MADDE 3: Özellikle yurda giren kaçak hayvan ithalatının önü kesilmediği sürece ve bunlara talebi körükleyen pet-shop'lar denetlenmediği sürece (hatta bunlara geliş güzel ruhsat verildiği sürece) yapılan çalışmalar aslında küçük iyiniyetli hareketler ve akıntıya karşı kürek çekmek olarak kalacaktır. Çünkü hayvan popülasyonu, bir şekilde kontrol altına alınmaz ise tüm yapılan çalışmalar boşa gidecek, Hakları korumak da savunmak da zorlaşacaktır. Gelişmiş ülkelerin kendi memleketlerine insan bile sokmadan önce ne kadar tedbirli davrandıkları, insanlara vize, hayvanlara karantina ve aşı karnesi uygulamaları, hatta her türlü bitki tohumu girişinin bile sıkı denetime tabi tutulduğu, malumunuzdur. Hâlbuki bizde, bunu bir türlü uygulayamadığımız için, ev ve süs hayvanı ticareti yapanların, sırf ekmek parası kazanması için bu ticareti yapmalarına göz yumduğumuz için ve kontrol ile denetim mekanizmalarımızın gereği gibi çalışmayıp sırf kanunlarda kelime babında kaldıkları için hayvanlarla ilgili ortaya çıkacak hiçbir problemin önüne geçilememekte, üstelik hayvan bakım evlerindeki çok kötü görüntülerin ortaya çıkması da engellenememektedir.

Özellikle, eski doğu bloku ülkelerinden ülkemize bu süs ve ev hayvanları yoğun bir şekilde girmekte, hatta bizim ülkemiz için özel üretim yapılmaktadır. Bunları çok ucuz fiyata mal eden bu kişiler, ülkemizin hem sağlık, hem de hayvan popülasyon kontrolünü bozmaktadır. Yurt içinde satış yapanlar ise faturasız satış yaparak hem vergi ödememekte, hem de bu hayvanları uygun fiyatlara satmaktadır. Satılan bu hayvanlar ise geçici bir heves olarak alındığından bir kaç yıl içinde ya hayvan bakım evlerindeki olumsuz koşullara terk edilmekte ya da belediyeler tarafından itlaf veya zehirleme gibi korkunç sonlara mahkûm olmaktadır. Öte yandan, aynı şekilde yurtdışına tırlarla ve gemilerle kaçak olarak kürk üretimi nedeniyle kedi ve köpekler kaçırılmakta, çok kötü ortamlarda istiflenmekte, yurtdışında da büyük olasılıkla bu hayvanların kürkünden faydalanılmakta, hatta hayvanların üzerinden uyuşturucu kaçakçılığı bile yapılmaktadır. O nedenle, her koşulda hem giriş hem çıkış sıkı şekilde kontrol altına alınmalı, kanunun yürürlüğe girdiği andan itibaren sınırlama getirilmelidir.

Bu kanunun, belki de en önemli maddesi bu geçici 3. maddedir. Hayvan ticareti ve bakım boyunca, nüfus, kontrol altına alınana kadar, kesinlikle yasaklanmalı, diğer tedbirlerle ve

aşılama, kısırlaştırma, mikroçip – kayıt altına alma gibi yöntemlerle, uzun vadede, belki sokak hayvanı ve hayvan bakım evlerinin da ortadan kaldırılacağı öngörülmektedir. Yurda giren her 6 çift kedi ve köpekten, üreme sonucu, 6 yılda, 60 bin kedi köpek oluşmaktadır. Bu ticarete göz yuman görevliler hakkında da bu nedenle cezalar bir misli arttırılmıştır.

MADDE 31: Yürürlük maddesidir.

MADDE 32: Yürütme maddesidir.

5199 SAYILI HAYVANLARI KORUMA KANUNU'NDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 24/06/2004 tarihli ve 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanununun başlığı aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Hayvan Haklarını Koruma Kanunu”

MADDE 2- 5199 sayılı Kanunun ‘amaç’ başlıklı 1’inci Maddesinin sonuna aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“... ve doğal yaşamlarından kaynaklanan ekolojik ve etolojik haklarını güvence altına almaktır.”

MADDE 3- 5199 sayılı Kanunun ‘kapsam’ başlıklı 2’nci Maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Bu Kanun, amaç maddesi doğrultusunda yapılacak düzenlemeleri, alınacak önlemleri, sağlanacak eşgüdümü, denetim, sınırlama ve yükümlülükler ile hayvanlara ve onların doğal yaşam alanlarına karşı işlenen suçlar ve tabi olunacak cezai hükümleri kapsar.”

MADDE 4- 5199 sayılı Kanunun ‘tanımlar’ başlıklı 3’üncü Maddesinin ‘g’, ‘ı’ ve ‘k’ bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve Maddeye ‘p’, ‘r’, ‘s’, ‘ş’, ‘t’, ‘u’, ‘v’ ve ‘y’ bendi eklenmiştir.

“g) Güçten Düşmüş Hayvan: Bulaşıcı ve salgın hayvan hastalıkları haricinde, yaşlanma, sakatlanma, yaralanma ve hastalanma gibi çeşitli nedenlerle doğal hareket yeteneğini kaybetmiş bütün hayvanları,

ı) Ev hayvanı: İnsan tarafından özellikle evde, işyerlerinde ya da arazisinde özel zevk ve refakat amacıyla muhafaza edilen veya edilmesi tasarlanan bakımı ve sorumluluğu sahiplerince üstlenilen her türlü hayvanı,

k) Hayvan Bakımevi: Hayvanların aşılama, kısırlaştırma, tedavi ve bakımlarının, rehabilitasyon süresince yapıldığı, beslenme, barınma gibi ihtiyaçlarının sağlandığı, rehabilitasyon merkezini, Bakıma muhtaç, sahipsiz ve güçten düşmüş, doğası dışı agresif ve saldırgan tavırlar gösteren hayvanların rehabilite edildiği ve bu süre içerisinde ihtiyaçlarının karşılandığı merkezi,

p) İşaretleme: Hayvanların yaşamı ve davranışları üzerine olumsuz etkisi olmayan, Veteriner Hekim kontrolü altında, kulak küpesi, mikroçip (elektronik hücre) gibi materyallerin uygulanmasıyla, hayvanları kimliklendirme ve kayıt altına alma yöntemini,

r) Müşahede Merkezi: Veteriner Hekim raporu doğrultusunda, hastalıktan şüpheli ya da hasta hayvanın, geçici süre ile gözetim altında tutulduğu yerdir.

s) Hayvan: Bitkilerden farklı olarak, duyu ve hareket yeteneği olan, hissetme yeteneğine sahip, kendilerine ait yaşamları olan, korunmaya ihtiyaç duyan canlıların tamamı,

ş) Eşitlik ilkesi: Farklı gruplardaki hayvanların, doğalarının gerektirdiği şekilde çıkarlarının aynı derecede önemsenmesini,

t) Koşullu etik körlük: Mesleki ödüller almak için hayvan deneylerinin doğurduğu etik meselelerin göz ardı edilmesini,

u) Sahipsiz hayvan: Barınacak yeri olmayan veya sahibinin ya da koruyucusunun ev ve/veya arazisinin sınırları dışında bulunan ve herhangi bir sahip veya koruyucunun kontrolü ya da doğrudan denetimi altında bulunmayan hayvanları,

v) Sorumlu Veteriner Hekim: Belediye bakımevlerinde, yasalarla belirlenmiş hizmetleri ve sorumlulukları yerine getirecek olan kamu veteriner hekimini,

y) Yerel Hayvan Koruma Görevlisi: Özellikle kedi ve köpekler gibi sahipsiz hayvanların kendi mekânlarında, bulundukları bölge ve mahallerde yaşam sorumluluğunu üstlenen ve il hayvan koruma kurulunca yetkilendirilen gönüllü kişileri,”

MADDE 5- 5199 sayılı Kanunun ‘ilkeler’ başlıklı 4’üncü Maddesinin birinci fıkrası, ‘a’, ‘b’, ‘c’, ‘d’ ve ‘k’ bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Hayvanların korunmasına ve rahat yaşamalarına ilişkin temel haklar şunlardır:

a) Bütün hayvanlar eşit doğar ve bu Kanun hükümleri çerçevesinde yaşama hakkına ve insanlar tarafından işkence, eziyet ve kötü muamele görmeme hakkına sahiptir. Hayvanlar eşya ya da mal değil, hissetme duygusu gelişmiş canlılardır.

b) Tüm evcil hayvanlar, türüne özgü hayat şartları içinde yaşama özgürlüğüne sahiptir. Sahipsiz hayvanların da, sahipli hayvanlar gibi yaşamları desteklenmelidir.

c) Hayvanların haklarının korunması, gözetilmesi, bakımı ve kötü muamelelerden uzak tutulması için gerekli önlemler alınmalıdır.

d) Hiçbir maddi kazanç ve menfaat amacı gütmeksizin, sadece insani ve vicdani sorumluluklarla, sahipsiz ve güçten düşmüş hayvanları koruyan, sorumluluğu altına alan veya buna talip olan ve bu Kanunda öngörülen koşulları taşıyan gerçek ve tüzel kişilerin teşviki ve bu kapsamda koruma, barındırma, bakım, aşılama ve kısırlaştırılma gibi faaliyetlerinin desteklenmesi için bölge yerel yönetimi ile eşgüdüm sağlanması esastır.

k) Kontrolsüz üremeyi önlemek amacıyla, toplu yaşanan yerlerde beslenen ve barındırılan kedi ve köpeklerin sahiplerince kısırlaştırılması esastır. Bununla birlikte, söz konusu hayvanlarını yavru latmak isteyenler, doğacak yavruları belediyece mikroçip ile kayıt altına al dırarak bakmakla ve/veya dağıtımını yapmakla yükümlüdür.”

MADDE 6- 5199 sayılı Kanunun ‘hayvanların sahiplenilmesi ve bakımı’ başlıklı 5’inci Maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Bir hayvanı, bakımının gerektirdiği yaygın eğitim programına katılarak sahiplenilen veya ona bakan kişi, hayvanı barındırmak, hayvanın türüne ve üreme yöntemine uygun olan etolojik ihtiyaçlarını temin etmek, sağlığına dikkat etmek, insan, hayvan ve çevre sağlığı açısından gerekli tüm önlemleri almakla yükümlüdür.

Sahiplenilen tüm hayvanlar işaretlenerek boynunda isim, adres ve hangi belediyeye kayıtlı olduğunu gösterir numarası olacaktır. Sokaklardan rehabilitasyon, tedavi ve kısırlaştırma amacı için bakımevine alınan ya da terk edilen tüm hayvanlar, belediye demar

başına, belediyenin sahipli hayvanı olarak kaydedilecektir. Hiç kimse, bir evcil hayvanın bakımı ve sahiplenilmesiyle ilgili gerekli eğitim programına katılıp geçerli sertifika almadan, herhangi bir evcil hayvan edinemez. Evcil hayvan sahiplenme ve bakım eğitimi ile sertifika verilmesi, Bakanlıkça düzenlenecek bir yönetmelikle belirlenir. Bu fıkra hükmü için 5 yıllık geçiş süresi mevcuttur.

Hayvan sahipleri, sahip oldukları hayvanlardan kaynaklanan çevre kirliliğini ve insanlara verilebilecek zarar ve rahatsızlıkları önleyici tedbirleri almakla yükümlü olup; zamanında ve yeterli seviyede tedbir alınmamasından kaynaklanan zararları tazmin etmek zorundadırlar.

Ev ve süs hayvanı satan kişiler, bu hayvanların bakımı ve korunması ile ilgili olarak yerel yönetimler tarafından düzenlenen eğitim programlarına katılarak sertifika almakla yükümlüdürler.

Ev ve süs hayvanı ve kontrollü hayvanları bulundurma ve sahiplenme şartları, hayvan bakımı konularında verilecek eğitim ile ilgili usul ve esaslar ile sahiplenilerek bakılan hayvanların çevreye verecekleri zarar ve rahatsızlıkları önleyici tedbirler, Orman ve Su İşleri Bakanlığı ile eşgüdüm sağlanmak suretiyle, İçişleri Bakanlığı ve ilgili kuruluşların görüşü alınarak Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

Ticarî amaç güdülmeden bilhassa ev ve bahçesi içerisinde bakılan ev ve süs hayvanları sahiplerinin borcundan dolayı haczedilemezler.

Ev ve süs hayvanlarının üretimini ve ticaretini yapanlar, hayvanları sahiplenerek ve onu üretmek için seçenler annenin ve yavrularının sağlığını tehlikeye atmamak için gerekli anatomik, fizyolojik ve davranış karakteristikleri ile ilgili önlemleri almakla yükümlüdür. Üretilen hayvanların üremelerinde, gerek annenin sağlığını gerekse yavruların sağlığını tehdit edecek hastalığın bulunup bulunmadığına dair her üreme dönemi öncesinde alınmış bir veteriner hekim sağlık raporunun bulunması zorunludur.

Ev ve süs hayvanları ile kontrollü hayvanlardan, doğal yaşama ortamlarına tekrar uyum sağlayamayacak durumda olanlar terk edilemez; beslenemeyeceği ve iklimine uyum sağlayamayacağı ortama bırakılamaz. Ancak, yeniden sahiplendirme yapılabilir ya da hayvan bakımevlerine teslim edilebilir.

Ev ve süs hayvanları ile kontrollü hayvanlardan, doğal yaşama ortamlarına tekrar uyum sağlayamayacak durumda olanlar terk edilemez, terk edilmeye zorlanamaz; beslenemeyeceği ve iklimine uyum sağlayamayacağı ortama bırakılamaz. Ancak, yeniden sahiplendirme yapılabilir ya da hayvan bakımevlerine teslim edilebilir. Sahiplendirmeler, kayıt altına alınır, kayıtlar, en büyük mülki amirliğin denetimi altında tutulur.

Rahatsızlık verdiği mahkeme kanalıyla kanıtlanmadıkça, evcil hayvanlar; apartman ya da site yönetim planına ya da başka mevzuatlara dayanılarak, yaşadığı yerden tahliye edilemez.

MADDE 7- 5199 sayılı Kanunun 'sahipsiz ve güçten düşmüş hayvanların korunması' başlıklı 6'ncı Maddesinin sonuna aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"...Bir ilçede, 5696 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu yasa kapsamında belirtilen bir hastalık görüldüğü takdirde derhal o bölgeden sorumlu olan belediye veteriner işleri müdürü ve belediye başkanı hakkında, Türk Ceza Kanunu uyarınca gerekli tedbirleri zamanında almadığı ve/veya toplum sağlığını tehdit eden hastalığın

yayılmasına neden olduğu için görev ihmali nedeni ile haklarında soruşturma, savcılık tarafından resen açılır.”

MADDE 8- 5199 sayılı Kanunun ‘yasak müdahaleler’ başlıklı 8’inci Maddesi aşağıdaki gibi değiştirilmiştir.

“Bir hayvan neslini yok edecek her türlü müdahale yasaktır.

Hayvanların, yaşadıkları sürece, tıbbi amaçlar ve kendi sağlık sorunlarının gerektirdiği tedavi amaçlı durumlar dışında organ veya dokularının tümü ya da bir bölümü, çıkarılıp alınamaz, tahrip edilemez veya ticari amaçlı olarak kullanılamaz.

Veteriner hekimlikte uygulamanın türüne göre Standart klinik şartları sağlanmadan hayvanlara müdahale edilemez. Veteriner hekimlik mesleğinin icrasına, Veteriner klinik hizmetlerinin verildiği müesseselere ticari bir amaç işleyiş ve görünüm verilemez.

Her türlü hayvanın dış görünüşünü değiştirmeye yönelik veya diğer tedavi edici olmayan kuyruk ve kulak kesilmesi, ses tellerinin alınması ve tırnak ve dişlerinin sökülmesine yönelik cerrahi müdahale yapılması yasaktır. Ancak; fiziksel ve yaş durumunun uygunluğu, veteriner hekim tarafından tespit edilen sahipsiz hayvanlara, acı vermeden kısırlaştırma müdahalesi yapılabilir.

Bir hayvana tıbbî amaçlar dışında, onun türüne ve etolojik özelliklerine aykırı hale getirecek şekilde ve dozda hormon ve ilaç vermek, çeşitli maddelerle doping yapmak, hayvanların türlerine has davranış ve fizikî özelliklerini yapay yöntemlerle değiştirmek yasaktır.”

MADDE 9- 5199 sayılı Kanunun ‘hayvan deneyleri’ başlıklı 9’uncu Maddesi, Kanun metninden çıkarılmıştır ve diğer maddeler buna göre teselsül ettirilmiştir.

MADDE 10- 5199 sayılı Kanunun ‘hayvanların ticareti” başlıklı 10’uncu Maddesi aşağıdaki gibi değiştirilmiştir.

“Bakanlığın belirlediği ve koşulları gerçekleştiren sınırlı sayıdaki üretim çiftlikleri haricinde ev hayvanı ticareti yapmak yasaktır. Akvaryum balıkları ve kuş türleri bu yasağın dışındadır. Bu hayvanların ticaretinin yapıldığı yerlerde, hayvanların sağlıklarının iyi, barındırıldıkları yerin temiz ve sağlık şartlarına uygun olması zorunludur. Üretim çiftliklerinin ruhsatlandırılması ve denetimi Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından yerine getirilir. Sanal ortam üzerinden hayvan satışı, pazarlaması, reklamı, ya da katalog broşür üzerinden satım ve pazarlanması kesinlikle yasaktır.

Ev hayvanlarının üretimini yapanlar, annenin ve yavrularının sağlığını tehlikeye atmamak için gerekli anatomik, fizyolojik ve davranış karakteristikleri ile ilgili önlemleri almakla yükümlüdür.

Hayvanların ticarî amaçla film çekimi ve reklam için kullanılması ile ilgili hususlar izne tâbidir. Bu izne ait usul ve esaslar ilgili kuruluşların görüşü alınarak Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

Hayvanların kullanıldığı kara ve su sirklerinin kurulması, işletilmesi, gösteri yapılması yasaktır.

Satılırken; hayvanların sağlıklarının iyi, barındırıldıkları yerin temiz ve sağlık şartlarına uygun olması zorunludur.

Çiftlik hayvanlarının bakımı, beslenmesi, nakliyesi ve kesimi esnasında hayvanların refahı ve güvenliğinin sağlanması hususundaki düzenlemeler Orman ve Su İşleri Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

Yabani hayvanların ticaretine ilişkin düzenlemeler Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

Hayvanların ticarî amaçla film çekimi ve reklam için kullanılması ile ilgili hususlar izne tâbidir. Bu izne ait usul ve esaslar ilgili kuruluşların görüşü alınarak Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

Bir hayvan; acı, ıstırap ya da zarar görecektir şekilde, film çekimi, gösteri, reklam ve benzeri işler için kullanılamaz.

Deney hayvanlarının ithalat ve ihracatı izne tâbidir. Bu izin, Bakanlığın görüşü alınarak Orman ve Su İşleri Bakanlığı tarafından verilir.

Hasta, sakat ve yaşlı durumda bulunan veya iyileşemeyecek derecede ağrısı veya acısı olan bir hayvanı usulüne uygun kesmek ya da ağrısız öldürme amacından başka bir amaçla birine devretmek, satmak veya almak yasaktır.”

MADDE 11- 5199 sayılı Kanunun ‘eğitim’ başlıklı 11’inci Maddesi, aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Hayvanlar, doğal kapasitesini veya gücünü aşacak şekilde veya yaralanmasına, gereksiz acı çekmesine, kötü alışkanlıklara özendirilmesine neden olacak yöntemlerle eğitilemez.

Hayvanları başka bir canlı hayvanla dövüştürmek yasaktır.

Hayvanları kumar, eğlence, gösteri amacıyla kullanmak ya da kullandırmak, bu yollarla onlar üzerinden ekonomik çıkar sağlamak veya üçüncü şahısları bu nedenle teşvik etmek ya da azmettirmek yasaktır.”

MADDE 12- 5199 sayılı Kanunun ‘hayvanların kesimi’ başlıklı 12’inci Maddesinin sonuna aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“...Dini amaç ve et hayvani olarak tüketim amacı dışında bir amaçla hayvan kesmek ve kesim hayvanı statüsü dışındaki herhangi bir hayvanı kurban etmek veya kesmek yasaktır.”

MADDE 13- 5199 sayılı Kanunun 'hayvanların kesimi' başlıklı 13'üncü Maddesinin 1'inci fıkrasında geçen 'gebelik ve sütanneliği dönemlerinde' ibaresi Madde metninden çıkarılmış, Maddenin sonuna aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

"Öldürme işleminde, kurbanlık hayvanlar da dâhil olmak üzere, en az acı veren ve geçerliliği ispatlanmış insancıl yöntemlerin kullanılması esastır.

Kesim hayvanı olarak beslenen kuzuyu, oğlağı, buzağıyı ve benzeri süt emen yavruları, yavrulama dönemindeki gebe veya emziren dişi hayvanları kesmek ya da öldürmek yasaktır. Deve, at, eşek, katır gibi hayvanları, kesim hayvanı olarak öldürmek yasaktır. Etinden faydalanılan hayvanların haricinde; sırf yan ürünleri için hayvan öldürmek yasaktır."

MADDE 14- 5199 sayılı Kanunun 'yasaklar' başlıklı 14'üncü Maddesinin 'a' fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir ve Maddenin sonuna 'm', "n", "o", 'p' bendi eklenmiştir.

"a) Hayvanlara kasıtlı olarak kötü davranmak, acımasız ve zalimce işlem yapmak, dövmek, aç ve susuz bırakmak, aşırı soğuğa ve sıcağa maruz bırakmak, zehirlemek, bilimsel koşulları oluşmadan muhtelif silahlarla veya sair usullerle itlaf etmek, bakımlarını ihmal etmek, fiziksel ve psikolojik acı çektirmek."

m) Hayvanı; acı, ıstırap ya da zarar görecektir şekilde film çekimi, reklam ve benzeri işlerde kullanmak.

n) Sahipli hayvanları kasten başıboş bırakmak.

o) Kas ve çene yapısı güçlü, tehlike arz edebilecek hayvanları ağızlıksız ve tasmasız dolaştırmak.

p) Sokaklardaki ve bakımevlerindeki sahipsiz kedi ve köpekler üzerinde deney yapmak."

MADDE 15- 5199 sayılı Kanunun 14'üncü Maddesinden sonra gelmek üzere, Kanuna 'sahipli hayvana eziyet halinde müdahale' başlıklı 'Ek Madde 1' eklenmiştir.

"Sahipli hayvana eziyet halinde müdahale

Ek Madde 1: Mahallenin en büyük mülkî amiri ya da o bölgedeki kolluk kuvvetlerince görevlendirilen denetim elemanlarınca resen ya da şikâyet üzerine yapılan denetim sonucunda; 5199 sayılı Kanunda belirtilen fiillere aykırılık tespit edilmesi durumunda, kolluk kuvvetlerince düzenlenen tutanak, doğrudan, savcılığa intikal ettirilir.

Denetim sonunda; 5199 sayılı Kanuna aykırı hareket eden ve bu suretle bulundurduğu hayvanların bakımını, ciddi şekilde ihmal ettiği ya da onlara ağrı, acı veya zarar verdiği denetim elemanlarınca tespit edilen kişilerin, hayvanlarına, mahkeme tarafından el konulur. Mahkeme, yetkili makam veya merci, yerel yönetimlerle işbirliği yaparak söz konusu hayvanların, yeniden sahiplendirilmesini ya da koruma altına alınmasını sağlar.

Bu maddeye aykırı davranan kişinin, on yıl boyunca, yeniden hayvan sahiplenmesi yasaklanır.”

MADDE 16- 5199 sayılı Kanunun ‘Üçüncü Kısım’ ‘Birinci Bölüm’ başlığı aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Mahallî Hayvan Haklarını Koruma Kurulları, Teşkilât, Görev ve Sorumluluklar:”

MADDE 17- 5199 sayılı Kanunun ‘il hayvanlarını koruma kurulu’ başlıklı 15’inci Maddesi, başlığıyla birlikte, aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

İl hayvan haklarını koruma kurulu

Her ilde il hayvan haklarını koruma kurulu, valinin başkanlığında, sadece hayvanların korunması ve mevcut sorunlar ile çözümlerine yönelik olmak üzere toplanır.

Bu toplantılara;

- a) Büyükşehir belediyesi olan illerde büyükşehir belediye başkanları, büyükşehir bağılı ilçe belediye başkanları, büyükşehir olmayan illerde belediye başkanları,
- b) İl çevre ve orman müdürü,
- c) İl tarım müdürü,
- d) İl sağlık müdürü,
- e) İl milli eğitim müdürü,
- f) İl müftüsü,
- g) Belediyelerin veteriner işleri müdürü,
- h) Veteriner fakülteleri olan yerlerde fakülte temsilcisi,
- ı) Münhasıran hayvan haklarını koruma ile ilgili faaliyet gösteren gönüllü kuruluşlardan valilik takdiri ile seçilecek en çok iki temsilci,
- j) İl veya bölge veteriner hekimler odasından bir temsilci,
- k) Eğer o ilde varsa, baroların hayvan hakları komisyonu üyelerinden en az bir hukukçu ya da baronun görevlendireceği avukat

Katılır.

Kurul başkanı gerekli gördüğü durumlarda konuyla ilgili olarak diğer kurum ve kuruluşlardan yetkili isteyebilir.

İl hayvan haklarını koruma kurulu sekretaryasını, Orman ve Su İşleri ve orman müdürlüğü yürütür. Kurul, çalışmalarının sonucunu, önemli politika, strateji, uygulama, inceleme ve görüşleri Bakanlığa bildirir. İllerde temsilciliği bulunmayan kuruluş var ise il hayvan haklarını koruma kurulları diğer üyelerden oluşur. Kurul, kurul başkanı tarafından toplantıya çağrılır.

İl hayvan haklarını koruma kurulunun çalışma esas ve usulleri Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

MADDE 18- 5199 sayılı Kanunun ‘il hayvanları koruma kurulunun görevleri’ başlıklı 16’ncı Maddesi, başlığıyla birlikte, aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

İl hayvan haklarını koruma kurulunun görevleri

Hayvan haklarını koruma kurulu münhasıran hayvanların korunması, sorunların tespiti ve çözümlerini karara bağlamak üzere; av ve yaban hayvanlarının ve yaşama alanlarının korunması ve avcılığın düzenlenmesi hususlarında alınmış olan Merkez Av Komisyonu kararlarını göz önünde bulundurarak;

- a) Hayvanların haklarının korunması ve kullanılmasında onların kanuni temsilciliği niteliği ile bu Kanunda belirtilen görevleri yerine getirmek,
- b) İl sınırları içinde hayvanların haklarının korunmasına ilişkin sorunları belirleyip, koruma sorunlarının çözüm tekliflerini içeren yıllık, beş yıllık ve on yıllık plân ve projeler yapmak, yıllık hedef raporları hazırlayıp Bakanlığın uygun görüşüne sunmak, Bakanlığın olumlu görüşünü alarak hayvanların haklarının korunması amacıyla her türlü önlemi almak,
- c) Hazırlanan uygulama programlarının uygulanmasını sağlamak ve sonuçtan Bakanlığa bilgi vermek,
- d) Hayvanların haklarının korunması ile ilgili olarak çeşitli kişi, kurum ve kuruluşların il düzeyindeki faaliyetlerini izlemek, yönlendirmek ve bu konuda gerekli eşgüdümü sağlamak,
- e) İlde kurulacak olan hayvan bakımevleri ve hayvan hastanelerini desteklemek, geliştirmek ve gerekli önlemleri almak,
- f) Yerel hayvan haklarını koruma gönüllülerinin müracaatlarını değerlendirmek,
- g) Hayvan sevgisi, korunması ve yaşatılması ile ilgili eğitici faaliyetler düzenlemek,
- j) Bu Kanuna göre çıkarılacak mevzuatla verilecek görevleri yapmak,

İle görevli ve yükümlüdür.

MADDE 19- 5199 sayılı Kanunun ‘Üçüncü Kısım’ ‘İkinci Bölüm’ başlığı aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Denetim ve Hayvan Haklarını Koruma Gönüllüleri”

MADDE 20- 5199 sayılı Kanunun ‘yerel hayvan koruma görevlilerinin sorumlulukları’ başlıklı 18’inci Maddesi, başlığıyla birlikte, aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Yerel hayvan haklarını koruma, görevlilerinin sorumlulukları:

Özellikle kedi ve köpekler gibi sahipsiz hayvanların kendi mekânlarında, bulundukları bölge ve mahallerde yaşamaları sorumluluğunu üstlenen gönüllü kişilere yerel hayvan haklarını koruma görevlisi adı verilir. Bu görevliler, hayvan haklarını koruma dernek ve vakıflarına üye ya da bu konuda faydalı hizmetler yapmış kişiler arasından il hayvan haklarını koruma kurulu tarafından her yıl için seçilir. Yerel hayvan haklarını koruma görevlileri görev anında belgelerini taşımak zorundadır ve bu belgelerin her yıl yenilenmesi gerekir. Olumsuz faaliyetleri tespit edilen kişilerin belgeleri iptal edilir. Yerel hayvan haklarını koruma görevlilerinin görev ve sorumluluklarına, bu kişilere verilecek belgelere, bu belgelerin iptaline ve verilecek eğitime ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

Yerel hayvan haklarını koruma gönüllüleri, şüphelilere, hayvan haklarının ihlaline mani olmak için uyarılarda bulunur, hayvanlara karşı suç işleyenler hakkında delil teşkil edecek araç plaka numaralarını alarak olay mahallinde bırakılan diğer delil teşkil edecek şeyleri tespit ederek veya alıkoyarak yakalanmalarını sağlamak üzere kolluk kuvvetlerine ve kanunla yetkili kılınan diğer makamlara bildirirler. Kanunun ve ilgili mevzuatın hükümlerine muhalefet edildiği tespit edildiği hallerde, suç delillerinin olay mahallinden kaybolabileceği durumlarda, düzenledikleri tutanağı en kısa zamanda müdürlüklere veya bağlı birimlerine, genel kolluk kuvvetlerine veya kanunla yetkili kılınan diğer görevlilere teslim ederek veya haber vererek bu kanuna göre suç işleyenler hakkında işlem yapılmasını sağlarlar,

Yerel hayvan haklarını koruma görevlileri; bölge ve mahallerindeki, öncelikle köpekler ve kediler olmak üzere, sahihsiz hayvanların bakımları, aşılarının yapılması, aşıları hayvanların markalanması ve kayıtlarının tutulmasının sağlanması, kısırlaştırılması, saldırgan olanların eğitilmesi ve sahiplendirilmelerinin yapılması için yerel yönetimler tarafından kurulan hayvan bakımevlerine gönderilmesi gibi yapılan tüm faaliyetleri yerel yönetimler ile eşgüdümlü olarak yaparlar.

Yerel hayvan Haklarını koruma görevlilerinin sorumluluklarını düzenleyen, bunların Seçimi, Eğitimi, Görev ve Yetkileri ile Çalışma Esas ve Usullerine Dair Yönetmelik, Orman ve Su İşleri Bakanlığı tarafından yayınlanacaktır.

MADDE 21- 5199 sayılı Kanunun ‘Üçüncü Kısım’ ‘Üçüncü Bölüm’ başlığı aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Hayvan Haklarının Korunması ve Desteklenmesi”

MADDE 22- 5199 sayılı Kanunun ‘mali destek’ başlıklı 19’uncu Maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Ev ve süs hayvanlarının korunması amacıyla bakımevleri ve hastaneler kurmak; buralarda bakım, rehabilitasyon, aşılama ve kısırlaştırma gibi faaliyetleri yürütmek için, başta yerel yönetimler olmak üzere diğer ilgili kurum ve kuruluşlara Bakanlıkça uygun görülen miktarlarda mali destek sağlanır. Bu amaçla Bakanlık bütçesine gerekli ödenek konulur. Bu ödeneğin kullanımına ilişkin esas ve usuller, Maliye Bakanlığının olumlu görüşü alınmak suretiyle Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

Diğer mali destek kaynakları şunlardır:

- a) Bu Kanuna göre verilecek idari para cezaları,
- b) Bu Kanuna göre verilecek izin, belge ve ruhsatlardan Bakanlıkça belirlenecek miktarda alınacak ücretler,
- c) Türkiye Jokey Kulübü’nün at yarışlarından elde ettiği yıllık gelirinden %2 oranında pay,
- d) At yarışlarında oynanan biletlerden %2’ den az olmamak kaydıyla alınacak pay,
- e) İthalat ve ihracatına izin verilen ev ve süs hayvanları ile bunlara ilişkin her türlü malzemenin ithalat/ihracat bedellerinden alınacak %2 oranında pay,

- f) Hayvan satışı için izin alan merkezlerden alınacak ve her yıl yenilenecek ruhsat bedelleri,
g) RTÜK kapsamında, özel radyo ve televizyonlara verilecek idari para cezaları.

MADDE 23- 5199 sayılı Kanunun ‘eğitici yayınlar’ başlıklı 20’inci Maddesi’nde yer alan “iki” ibaresi “dört”, “yarım” ibaresi “iki” olarak değiştirilmiştir.

MADDE 24- 5199 sayılı Kanunun ‘trafik kazaları’ başlıklı 21’inci Maddesinin sonuna aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“...Aksine durumda sürücünün ehliyetine bir yıl süre ile el koyulur ve trafik cezası, kayıtlarına işlenir.”

MADDE 25- 5199 sayılı Kanunun ‘hayvanat bahçeleri’ başlıklı 22’inci Maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Hiçbir şekilde yeni hayvanat bahçesinin kurulmasına müsaade edilemez. Mevcut hayvanat bahçeleri ile ilgili durum Orman ve Su İşleri Bakanlığı görüşü alınmak suretiyle Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenecektir.”

MADDE 26- 5199 sayılı Kanunun ‘yasak ve izinler’ başlıklı 23’üncü Maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Bu Kanun kapsamında olan ev ve süs hayvanlarının ticaretinin yapılması, ithalatı ve ihracatı ile her ne şekilde olursa olsun, ülkeden çıkarılması ve sokulması ile ilgili her türlü kısıtlama, yasaklama, izin ve işlemlerinde Bakanlığın görüşü alınmak kaydıyla Orman ve Su İşleri Bakanlığı yetkilidir. Orman ve Su İşleri Bakanlığı ilgili birimlerince, yıl içinde yapılan ithalat ve ihracat ile ilgili bilgiler Bakanlığa bildirilir.

MADDE 27- 5199 sayılı Kanunun ‘koruma altına alma’ başlıklı 24’üncü Maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Bu Kanunun hayvanları ve haklarını korumaya yönelik hükümlerine aykırı hareket eden ve bu suretle bulundurduğu hayvanların bakımını ciddi şekilde ihmal eden ya da onlara ağrı, acı veya zarar veren kişilerin denetimle yetkili merci tarafından hayvan bulundurması yasaklanır ve hayvanlarına el konulur. Söz konusu hayvan yeniden sahiplendirilir ya da koruma altına alınır.

MADDE 28- 5199 sayılı Kanunun ‘idari para cezaları’ başlıklı 28’inci Maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Bu Kanun hükümlerine aykırı davrananlara, hayvanların sahipli ya da sahipsiz olmalarına bakılmaksızın aşağıdaki cezalar verilir:

a) 4'üncü maddenin (k) bendinin ikinci cümlesi hükmüne aykırı davrananlara, hayvan başına beş yüz Türk Lirası idari para cezası.

b) 5'inci maddenin birinci, ikinci, üçüncü ve altıncı fıkralarında öngörülen hayvanların sahiplenilmesi ve bakımı ile ilgili yasaklara ve yükümlülöklere uymayan ve alınması gereken önlemleri almayanlara hayvan başına beş yüz Türk Lirası; yedinci fıkrasında öngörülen yükümlölük ve yasaklara uymayanlara hayvan başına sekiz yüz Türk Lirası idari para cezası; Birinci fıkraya ek fıkra hükmünün gereğini ifa etmeyenlere hayvan başına dört yüz Türk Lirası idari para cezası.

c) 6'ncı maddenin birinci fıkrasına aykırı hareket edenlere hayvan başına iki yıldan dört yıla kadar hapis cezası,

d) 7'inci maddede yazılan cerrahi amaçlı müdahaleler ile ilgili hükümlere aykırı davrananlara hayvan başına beş yüz Türk Lirası idari para cezası.

e) 8'inci maddenin birinci fıkrasında yazılı, bir hayvan türünü yok edecek müdahalede bulunanlara hayvan başına yirmi bin Türk Lirası idari para cezası; ikinci, üçüncü ve dördüncü fıkralarına uymayanlara hayvan başına iki bin Türk Lirası idari para cezası verilir. Bu maddeye aykırı davrananlara idari para cezalarının yanında ayrıca hayvan hastanelerinin lisansları, Bakanlıkça kaldırılır, veterinerlerin çalışma ruhsatları ise önce bir yıl süre ile tekrarında ise tamamen iptal edilir.

f) 9'uncu maddede ve çıkarılacak yönetmeliklerinde belirtilen hususlara uymayanlara hayvan başına iki bin Türk Lirası para cezası; yetkisi olmadığı halde hayvan deneyi yapanlara hayvan başına dört bin Türk Lirası idari para cezası; ayrıca 9. maddeye aykırı deney yapanlara ve yaptırımlardan her birine, iki yıldan dört yıla kadar hapis cezası verilir. Bilimsel metotlara aykırı deney yapan veterinerin ruhsatlı ise önce bir yıl süre ile tekrarında ise tamamen iptal edilir,

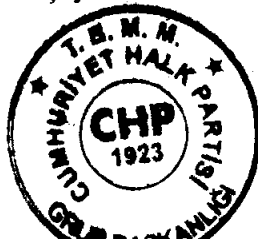
g) 10'uncu maddede belirtilen hayvan ticareti izni almayanlara ve bu konudaki yasaklara ve yönetmelik hükümlerine aykırı davrananlara hayvan başına, dört bin Türk Lirası idari para cezası ve bir yıldan iki yıla kadar hapis cezası verilir. İşletme ruhsatları, Tarım Bakanlığı Müdürlüklerince derhal iptal edilir ve bir daha aynı konuda ne burayı işleten gerçek kişilere ne de burayı işleten şirketin ortaklarına bir daha bu konuda ruhsat verilir.

h) 11'inci maddenin birinci fıkrasındaki eğitim ile ilgili yasaklara aykırı davrananlara dört bin Türk Lirası para cezası, ikinci fıkrasına aykırı davrananlara hayvan başına dört bin Türk Lirası ve üçüncü fıkrasına aykırı davrananlara iki yıldan dört yıla kadar hapis cezası,

ı) 12'nci maddenin birinci fıkrasına aykırı hareket edenlere hayvan başına iki bin Türk Lirası para cezası; ikinci fıkrasına aykırı hareket edenlere hayvan başına ikibin Türk Lirası idari para cezası, üçüncü fıkrasına aykırı hareket edenlere iki yıldan dört yıla kadar hapis cezası,

j) 13'üncü maddede belirlenen öldürme metotları ile ilgili hükümlere aykırı davrananlara öldürülen hayvan başına üç bin Türk Lirası idari para cezası, aykırı davranışların işletmelerce gösterilmesi halinde öldürülen hayvan başına beş bin beş yüz Türk Lirası idari para cezası, üç ve dördüncü fıkralarına aykırı hareket edenlere, öldürülen hayvan başına, üç bin Türk Lirası idari para cezası.

k) 14'üncü maddenin (a) bendine aykırı davrananlara, üç yıldan beş yıla kadar hapis cezası verilir. Aynı muamelenin, belediye ait bir hayvan bakımevinde gerçekleşmesi halinde, o belediyenin veteriner işleri müdürü, ihale özel bir şirkete verilerek işletiliyorsa şirket yetkilileri de aynı hükümler çerçevesinde yargılanır; (b), (c), (d), (f), (g), (h), (ı), (j) ve (k) bentlerine aykırı davrananlara, bin Türk Lirası idari para cezası; (f) ve (ı) bentlerine aykırı davrananlara, hayvan başına, üç bin Türk Lirası idari para cezası ve iki yıldan dört yıla kadar hapis cezası verilir, kesilmiş ve canlı hayvanlara el konulur. El konulan canlı hayvanların, bir hayvan bakımevine nakli sağlanır. 14/a maddesine aykırı davrananlara, üç yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile birlikte dört bin Türk Lirası adli para cezası verilir.

l) RTÜK'ün takibi sonucunda 20'nci maddeye aykırı hareket ettiği tespit edilen ulusal radyo ve televizyon kurum ve kuruluşlarına öncelikle uyarı verilir. Üçüncü uyarıdan sonra da ihlaline devam eden televizyon ya da radyo kurumuna, maddenin ihlal edildiği her ay için ulusal televizyonlar için elli bin Türk Lirası, ulusal radyolar için on bin Türk Lirası, hayvan refahı kapsamında kullanılmak üzere idari para cezası verilir ve RTÜK'ün uygun göreceği üç gün için prime time döneminde, RTÜK'ün belirleyeceği en az yarım saatlik doğa, çevre ve hayvan sevgisi ile ilgili eğitici program yayınlatılır. Bundan sonra ihlalin devam ettiği her uyarıdan sonra, aynı ceza tekrarlanır. Alınan bu bedeller, hayvan refahında ve eğitici yayınlarda kullanılmak üzere RTÜK tarafından çevre ve orman bakanlığının bu konuyla ilgili bütçesine aktarılır. Yerel radyo ve televizyonlardan da, o bölgenin mülki amirinin takdirinde olmak üzere yeteri kadar hayvan ve doğa sevgisini aşılayacak, eğitici yayın yapılması istenir.

m) 21'inci maddeye aykırı hareket edenlere hayvan başına bin Türk Lirası idari para cezası Trafik ceza kayıtlarına islenir.

n) 22'nci maddeye uymayanlara, mevcut hayvanat bahçelerinde, kötü şartlarda barındırdıkları ya da sergiledikleri hayvanlar için buranın bakımından sorumlu olanlar için savcılık görev ihmali nedeniyle, Türk Ceza Kanunu kapsamında görev ihmali nedeniyle re'sen dava açar.

o) 23'üncü maddeye aykırı hareket edenlere hayvan başına, beş bin Türk Lirası idari para cezası

p) Kas ve çene yapısı güçlü hayvanların sahipleri veya bakım ya da gözetim yükümlülüğü bulunan kişiler tarafından Türk Ceza Kanununun 177'nci maddesinde düzenlenen suçun işlenmesi halinde 4 aydan 2 yıla kadar hapis cezası verilir.

r) Geçici 3'üncü maddesinin ikinci cümlesine aykırı davrananların işletme ruhsatları iptal edilir ve hayvan başına otuz bin Türk lirası idari para cezası verilir."

s) Bu Kanunda yazılı hayvan haklarını ihlal eden eylem, toplumsal infial yaratmış ise, ayrıca üç yıldan beş yıla kadar hapis cezası verilir. Bu suç şikâyetle bağlı olmayıp Cumhuriyet Savcılarınca, resen soruşturulur. Ayrıca bu suçu işleyen kişinin, özgürlüğü bağlayıcı cezası sona erdikten sonra en az bir yıl boyunca devlete bağlı bir psikolojik tedavi merkezinde müşahade altına alınması gerekir.

Bu maddenin (b) bendinde atıfta bulunulan 5'inci maddenin birinci, ikinci ve beşinci fıkraları ile (o) bendi dışında kalan fiillerin, veteriner hekim, veteriner sağlık teknisyeni, hayvan koruma gönüllüsü, hayvan haklarını koruma derneği üyeleri, hayvan haklarını koruma vakfı üyeleri, hayvan toplama, gözetim altına alma, bakma, koruma ile görevlendirilmiş olan kişilerce işlenmesi halinde verilecek ceza iki kat artırılarak uygulanır.

Bu maddede yazılı idarî para cezaları, her takvim yılı başından geçerli olmak üzere, o yıl için 4.1.1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298'inci maddesi hükümleri uyarınca tespit ve ilân edilen yeniden değerlendirme oranında artırılarak uygulanır.

MADDE 29- 5199 sayılı Kanunun 28'inci Maddesinden sonra gelmek üzere, Kanuna 'bu cürmün kamu görevini yerine getirenler tarafından işlenmesi' başlıklı 'Ek Madde 2' eklenmiştir.

"Bu Cürmün Kamu Görevini Yerine Getirenler Tarafından İşlenmesi

Ek Madde 2: İşbu kanundaki yasaklara karşı hareket eden kişiler, bu kamu görevini ifa ederken ya da bu sıfat altında yapmışsa veyahut azmettirmiş ya da doğrudan veya dolaylı sözlü ya da yazılı emir vermişse, verilen hapis cezaları ve idari cezaları bir misli artırılır."

MADDE 30- 5199 sayılı Kanunun “saklı hükümler” başlıklı 31’inci Maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“4915 sayılı Kara Avcılığı Kanunu, 5696 sayılı Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Kanunu, 4631 sayılı Hayvan Islahı Kanunu ile 1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu hükümleri saklıdır.”

Geçici Madde 1: Bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren hayvanların kullanıldığı kara ve su sirkleri ile yunus parklarının kurulması veya işletilmesi yasaktır. Mevcut işletmeler hayvan sayısını artırma, yeni şube açma gibi yollarla kapasite artırımına gidemez, üretim yapamaz, Bakanlığın izni olmadan işletme hakkını devredemez. Bu işletmelerin hayvan refahına uygun olarak faaliyet göstermesini sağlayacak kriterler bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren 6 ay içinde ilgili kuruluşların görüşü alınarak Bakanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.”

Geçici Madde 2: Bu Kanun gereğince çıkarılması gerekli bulunan yönetmelikler, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde hazırlanır.

Geçici Madde 3: Bu Kanunun yürürlüğe girmesi ile her türlü ev ve süs hayvanının ithal ve ihracı, insan sağlığının korunması ve hayvan popülasyonunun kontrol altına alınabilmesi için 10 yıl müddetle yasaklanmıştır. Buna aykırı hareket edenlere ve şeriklerine, hayvan başına, üç bin Türk Lirası idari para cezası verilir. Tekerrüründe ise ceza üç kat arttırılır. Bu suçu işleyenler, kamu görevlisi ise ceza bir kat arttırılır. Kaçakçılık mevzuatı kapsamında yargılama hükümleri ayrıktır.

Yürürlük

MADDE 31 - Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 32 - Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

